

cijena 1.5 EUR

petak, 15. jun 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1443 godina XXIX

CIRNA GORA

JU OŠ

dodjeljuje

DIPLOMU
„LUČA“

za odličan uspjeh iz svih nastavnih predmeta
i primjerno vladanje u osnovnoj školi

Broj
U
god.

M. P.

Direktor/Direktorica

urušavanje školstva

LUČA KORUPCIJE

**berane - poprište
opasnih obračuna**

**MOTORI, PIŠTOLJI,
EKSPLOZIJE**

**tramp i džong un najavili
istorijski zaokret**

**IZMEĐU
HIROVA I NADE**

FOKUS

- URUŠAVANJE ŠKOLSTVA:
Luča korupcije (Miloš Bakić) 8

DANAS, SJUTRA

- Putuj, Evropo (Milena Perović-Korać) 11

MONITORING

- RASPODJELA DIVIDENDE U CRNOGORSKOM TELEKOMU:
Iz punog-mrvice (Zoran Radulović) 12

- OSTRVO SV. NIKOLA POSTALO PRIORITETNA
GRAĐEVINSKA ZONA:
Vlada ne odustaje od urbanizacije Havaja
(Branka Plamenac) 16

INTERVJU

- DUŠKO VUKOVIĆ, MEDIA CENTAR:
Svi moramo vršiti pritisak na Savjet RTCG
(Milena Perović-Korać) 18

ALTERVIZIJA

- Misterija čutanja (Milan Popović) 21

DRUŠTVO

- BERANE, POPRIŠTE OPASNIH OBRAČUNA:
Motori, pištolji, eksplozije (Tufik Softić) 22

- DEJAN MIJOVIĆ, BIVŠI ČLAN BORDA
I MALI AKCIONAR ELEKTROPRIVREDE:
Organizovana pljačka depozita EPCG (Zoran Radulović) 24

- VIŠAK ZAPOSLENIH U JAVNOJ UPRAVI:
Partijsko zapošljavanje važnije od EU preporuka
(Predrag Nikolić) 32

- KOLAŠIN - SVE POPULARNIJE PČELARSTVO:
Antistres terapija uz solidnu zaradu
(Dragana Ščepanović) 34

INTERVJU

- DRAGO HDL, PISAC I NOVINAR IZ OSJEKA:
Hrvatsku su poplavile retrogradne ideje
(Veseljko Koprivica) 36

SVIJET

- POSLIJE SUSRETA DONALDA TRAMPA
– KIM DŽONG UNA:
Istorijski sporazum ili
istorijsko rukovanje
(Milan Bošković) 39

KULTURA

- MIRAŠ MARTINOVIĆ,
KNJIŽEVNIK:
Crnogorska antika je
najviše stanje našeg duha
(Veseljko Koprivica) 44

FOKUS

Na prvom mjestu po
broju *Luča* u Podgorici
su OŠ *Štampar*
Makarije sa 47 i
Maksim Gorki sa 42

STR
8-10

Luče. Nije daleko ni OŠ *Sutjeska* sa
38 lučonoša. Tačno je da je riječ o
školama sa velikim brojem đaka,
ali je tačno i da su to škole u koje
djecu šalju razne važne persone

8. jun 2018.
broj 1442.1. jun 2018.
broj 1441.

VLADA NE ODUSTAJE OD URBANIZACIJE HAVAJA

Opština Budva snažno se protivi izgradnji smještajnih kapaciteta na ostrvu Sv.Nikola, jer svi ekonomski pokazatelji govore da je u pitanju neisplativa investicija. Zbog vremenskih prilika taj bi kompleks mogao funkcionisati samo tri mjeseca godišnje. Smatramo da je kapacitet od 500 ležajeva neprihvatljiv, te da je potrebno planirati drugačiji razvoj na kompletnom ostrvu - bez smještajnih kapaciteta.

STRANA 16

DUŠKO VUKOVIĆ, MEDIA CENTAR SVI MORAMO VRŠITI PRITISAK NA SAVJET RTCG

Na svima koji razumiju šta bi trebao da bude javni medijski servis i kome on treba da služi je da vrše pritisak na postojeći Savjet RTCG i na one koji su od ovog tijela napravili karikaturu kojom sramote Crnu Goru, da se dozovu pameti i učine sve što je sada moguće i nužno da se osujeti dalja blamaža pred domaćom i međunarodnom javnošću, i vraćanje RTCG u poziciju pridružene PR službe vlasti

STRANA 18

DEJAN MIJOVIĆ, BIVŠI ČLAN BORDA I MALI AKCIONAR ELEKTROPRIVREDE ORGANIZOVANA PLJAČKA DEPOZITA EPCG

Iz EPCG se namjerava izvući skoro 80 miliona eura za kupovinu akciju RUP-a i raspodjelu (lažne) dobiti. A onda još 120 miliona za otkup njenih akcija od A2A. Tom brutalnom pljačkom koja neodoljivo asocira na organizovani kriminal, vrh DPS-a je definitivno potvrdio sumnje da mu je razvoj energetike poslednji, a ne najviši prioritet

STRANA 24

PARTIJSKO ZAPOSŁJAVANJE VAŽNIJE OD EU PREPORUKA

Na državnom nivou zaposleno je 39.306 službenika, čije zarade koštaju oko 439 miliona. Oko 47 miliona iznose zarade na lokalnom nivou, za 12.174 zaposlena. No, ni to nije sve - cifra se u konačnom penje na više od pola milijarde eura

STRANA 32

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika
"Monitor" izašao je u Titogradu,
19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

Glavni i
odgovorni urednik i
V.D. izvršni direktor:
Esad Kočan

Zamjenica glavnog
i odgovornog urednika:
Milena Perović-Korać

Redakcija:

Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran
Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić,
Mustafa Canka, Tamara Kaliterna,
Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović,
Predrag Nikolić, Branka Plamenac,
Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za
informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretpłata za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina
78 €. Sva obavještenja o pretpłati možete dobiti na
telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretpłata na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretpłata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD.....USD 138
AUSTRALIJA.....AUD 230
EVROPA.....EUR 95
ŠVAJCARSKA.....SHF 161

Detaljnije informacije o pretpłati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

DVIJE TREĆINE NOVCA IZ BUDŽETSKE REZERVE TAJNA

GDJE JE
12,7 MILIONA?

Od maja prošle godine do maja ove godine Vlada i Ministarstvo finansija su iz tekuće i stalne budžetske rezerve isplatili 18 miliona eura za 444 pravna lica, među kojima su partije, firme, nevladine organizacije, banke, opštine, javna preduzeća. Na osnovu posebnih Vladinih odluka koje su označene tajnim, od ove sume podijeljeno je 12,7 miliona, što je u suprotnosti sa sistemskim Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Prema podacima o raspodjeli novca iz budžetske rezerve, koje je nezavisnom poslaniku **Aleksandru Damjanoviću**, na osnovu člana 50 poslovnika

Skupštine, dostavio ministar finansija **Darko Radunović**, navodi se da je u periodu od 8. maja prošle godine, pa do 8. maja ove godine ukupno je isplaćeno 18.006 miliona eura za 444 pravna lica.

„Od ukupnog iznosa na osnovu zaključaka Vlade koji nijesu označeni stepenom tajnosti isplaćeno je 5,15 miliona eura za 201 pravno lice i na osnovu odluka Komisije za raspodjelu dijela sredstava budžetske rezerve isplaćeno je 98,75 hiljada za 99 pravnih lica. Preostali dio novca od 12,75 miliona eura isplaćen za 144

pravna lica, na osnovu akata za koje je Vlada u skladu sa zakonom odredila stepen tajnosti“, piše u odgovorima Ministarstva finansija. Ministarstvo objašnjava da zbog stepena tajnosti „interno“ nije u mogućnosti da dostavi tabelarni prikaz“ sa konkretnim isplatama za 144 pravna lica.

Prema Zakonu o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, novac iz tekuće rezerve se koristi za hitne, nepredviđene ili neplanirane i nedovoljno planirane izdatke, a o njegovom korišćenju, uz prethodnu saglasnost Vlade, odlučuje Ministarstvo finansija.

Netransparentnost u slučaju oko dvije trećine ukupne sume iz tekuće rezerve ukazuje na to da izvršna vlast krši sistemski Zakon o budžetu gdje je članom 68, stav 4, definisano da je izvršna vlast (Ministarstvo finansija) obavezna da sačini izvještaj o izdacima iz budžetske rezerve, zbog čega ti podaci ne mogu biti tajni. Potrošnja tog novca mora biti detaljno prikazana u završnom računu budžeta za godinu u kojoj je taj novac isplaćivan.

posjetite nas na
www.monitor.co.me

HAN NAJAVIO SUSRET SA BEČIĆEM I ABAZOVIĆEM

DEMOKRATE I URA PREDSTAVILI PLAN ZA PREVAZILAŽENJE POLITIČKE KRIZE

Lideri Demokratske Crne Gore i Građanskog pokreta URA **Aleksa Bečić** i **Dritan Abazović** su na vanrednoj pres konferenciji održanoj u srijedu predstavili „Plan za prevazilaženje aktuelnog političkog i institucionalnog stanja u Crnoj Gori“.

Ovim dokumentom, između ostalog, oni traže potvrđivanje datuma parlamentarnih izbora i dogovora o datumu održavanja svih lokalnih izbora u jednom danu. Osim toga traže i sveobuhvatnu izbornu reformu, izmjenu zakona koji reguliše rad Agencije za sprječavanje korupcije, kao izmjene zakona koji reguliše rad Javnog servisa i izmjene drugih medijskih zakona. U slučaju prihvatanja ovog plana ove stranke se obavezuju da će učestvovati u radu Skupštinskog odbora koji će pripremiti nova rješenja za Sudski savjet i Savjet RTCG. Plan će, kako su najavili, biti dostavljen i Evropskoj uniji i kancelariji EU u Podgorici.

Lider Demokratske Crne Gore istakao je da ovaj Plan prvenstveno nude institucijama EU u Briselu i u Podgorici, od kojih očekuju reakciju i izjavu o prihvatljivosti. „Naravno, ovaj Plan se nudi svim partnerima u opoziciji“, kazao je Bečić.

Komesar za proširenje Evropske unije **Johanes Han** objavom na *Tviteru* pozdravio je odluku „lidera opozicije Bečića i Abazovića“ kojom najavljuju postepen povratak u parlament. On je najavio susret sa predsjednicima Demokratske Crne Gore i Građanskog pokreta URA.

„Svi politički akteri u demokratskim institucijama treba konstruktivno da se angažuju u debati i reformama. Radujem se diskusiji sa Bečićem i Abazovićem na početku sljedeće nedjelje u Briselu“, napisao je Han.

Nova generacija elektronskog bankarstva za pametne telefone
Erste mBanking

- Do 3 besplatna mToken-a - Opcija Silikaj i plati - Mogućnost personalizacije ekrana - Pregled stanja svih računa, kartica, transakcija - Opcija e-Uplatnica
- Besplatno preuzimanje aplikacije sa

www.erstebank.me

ERSTE Bank

Važno je koja je Vaša banka.

NEPOTIZAM U PRAVOSUĐU

DJECA DJELILACA PRAVDE MEĐU KANDIDATIMA ZA SUDIJE

Od 32 kandidata, koliko se javilo na oglas Sudskog savjeta za deset sudijskih mjesta u osnovnim sudovima, njih devetoro su članovi porodica sudija, tužilaca ili bivših djelilaca pravde.

Imena kandidata koji su se prijavili na oglas krajem aprila, objavljena su u srijedu.

Među zainteresovanim za sudijska mjesta u osnovnim sudovima su **Dino Lukač**, sin višeg tužioca u Bijelom Polju **Hasana Lukača** i njegova sugrađanka **Jelena Radović**, ćerka bivšeg sudije Višeg suda u Podgorici i generalnog sekretara Skupštine **Milana Radovića**, inače kandidata sa člana Sudskog savjeta.

U pravosuđu su zaposlena još dva člana Radovićeve porodice – **Ana Radović** zamjenica je ODT u Podgorici, dok je **Miljana Radović** zamjenica vrhovnog državnog tužioca.

Ćerka tužiteljke **Stojanke Radović**, **Neda Radović** prijavila se za sudiju Osnovnog suda gdje već radi njen ujak, sudija **Dragiša Baletić**. Stric, **Miraš Radović** je sudija Vrhovnog suda.

I **Ivana Žujović**, čiji je stric **Tofil Žujović**, predsjednik Višeg suda u Bijelom Polju, kandidatkinja je za sutkinju.

Na ova mjesta pretenduju i djeca predsjednika Apelacionog suda **Mušike Dujovića** i njegovog bivšeg kolege iz Višeg suda u Podgorici – istražnog sudije **Miroslava Bašovića**, **Branko Dujović** i **Boško Bašović**.

Među prijavljenima na konkurs su i ćerka advokata i bivšeg sudije Vrhovnog suda **Rešada Muzurovića**, **Aida Muzurović** (inače portparolka Višeg suda), i **Jelena Šimrak**, bratanična bivšeg dugogodišnjeg predsjednika Osnovnog suda u Herceg Novom, **Vukašina Šimraka**.

Iz Sudskog savjeta kazali su da navedene kandidate ne čini drugačijima od ostalih to što su im roditelji zaposleni u pravosuđu, te da pozicije njihovih roditelja ne isključuju mogućnost da se oni bave istim poslom.

„Sve će zavisiti od rezultata koje budu pokazali, a neki od njih su se i ranije javljali na konkurse“, kazali su iz Sudskog savjeta.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

NAGRADA ZA NAJBOLJI FILM PLAYING MAN-U

Deveto izdanje festivala dugometražnog dokumentarnog filma *UnderhillFest* zatvoreno je u utorak večer prikazivanjem četiri kratka filma čiji su autori polaznici festivalskog programa *Dokuškola*. Osim toga, prikazan je i film *Groznica Ferante* **Đakoma Durcija** iz Italije.

O nagradama je, osim publike koja je bila zadužena za svoju kategoriju, odlučivao tročlani žiri u čijem su sastavu bili **Ivan Salatić, Marko Grba Singh i Miljenko Čogelj**.

Nagradu za najbolji dugometražni dokumentarni film na ovogodišnjem *UnderhillFestu* osvojio je film *Playing man*, u režiji i po scenariju **Matjaža Ivanišina** iz Slovenije. Član žirija Marko Grba Singh za ovaj film istakao je da on slavi život, a vodi gledaoce u „čisti muški svijet“ koji srećemo gledajući muškarce koji učestvuju u uvijek ozbiljnim igrama.

Najboljim filmom u međunarodnoj selekciji proglašen je *Ukus cementa*, čiji je autor sirijski reditelj **Zijad Kalthoum**. Ovaj dokumentarac, proizvod saradnje Njemačke, Libana, Sirije, Ujedinjenih Arapskih Emirata i Katara, nagrađivan je na više festivala tokom prethodne godine. Kroz umjetnički pristup obrađuje ozbiljne teme i predstavlja poseban spoj umjetničkog i angažovanog dokumentarca.

Svake večeri, nakon projekcija filmova, publika je bila u mogućnosti da dodijeli ocjene viđenim filmovima i tako je dodijeljeno i specijalno priznanje filmu iz regionalne selekcije *Družina* po scenariju i u režiji **Roka Bičeka**. Gošća festivala, producentkinja filma **Marina Gumzi**, izrazila je zahvalnost za nagradu i pozitivne utiske o festivalu.

„Ovo je zaista jedan izuzetan filmski događaj, a lokacija na kojoj se održavaju projekcije je veoma prijetna i inspirativna. Hvala svima. O filmu su sve lijepo rekli organizatori, i žiri, tako da ja ne bih. O njemu se može mnogo i dugo razgovarati, a možemo i poći na pivo“, našalila se ona.

Portparol *UnderhillFesta* **Miroslav Minić**, pozdravivši prisutne, istakao je da je misija festivala uspjela.

„Vidimo se na jubilarnom, desetom *UnderhillFestu*“, kazao je Minić.

f Za nju

Za karcinom dojke postoji tretman koji ne ostavlja nikakve tragove.
PREVENCIJA.

CRNA GORA U BORBI PROTIV RAKA DOJKE

JEDAN CILJ. POBIJEDITI RAK DOJKE!

PRAVA PRIČA
Audio Storytelling Platform

Ministarstvo zdravlja
Crne Gore

Gracija

METROPOLIS

1

VAPOR

PROTESTU protiv prevelike cijene goriva, organizovanom preko Fejsbuka, odazvali su se vozači u Nikšiću, Ulcinju, Rožajama i u Ribarevinama. Oni su na pola sata blokirali saobraćaj u pomenutim gradovima. Slični protesti organizovani su i u region, iako su tamo cijene goriva niže. Cijene goriva u Crnoj Gori su, nakon posljednjeg poskupljenja krajem maja, među najskupljima u regionu, ali i u odnosu na neke države Evropske unije. U Podgorici nije bilo odziva na protest. Možda se čeka da gorivo još malo poskupi.

PLUS

GITARISTI Srđan Bulatović i Darko Nikčević u julu izdaju CD autorske muzike *The Sea* za jednog od najvećih svjetskih izdavača klasične muzike - Naxos Records.

Izdanje za *Naxos Records*, čija distribucija pokriva cio svijet, predstavlja jedan od značajnijih doprinosa kulturnom identitetu naše zemlje u svijetu.

Kompakt disk *The Sea* će se na tržištu cijelog svijeta pojaviti 13. jula.

IVAN BRAJOVIĆ, njegov službeni automobil uslika je u subotu sat prije ponoći na šetalištu u blizini hotela *Budva*. Na pitanje novinara *Vijesti* da li je predsjednik Skupštine u Budvu, za vikend, bio službeno ili privatno, stigao je odgovor da Brajović, kao predsjednik Skupštine, ima pravo na stalnu upotrebu automobila i obezbjeđenja, bez obzira da li je riječ o službenim ili privatnim obavezama.

„Stoga ne postoji mogućnost da štice ličnost koristi privatni automobil ili se kreće bez pratnje pripadnika MUP-a. Suprotno ponašanje bi predstavljalo kršenje zakona“, objasnili su iz Brajovićevog kabineta.

Da je Brajović legalista dokazao je i tokom suđenja za *Slučaj Ramada*, tokom kojeg je sud zaključio da njegove tvrdnje „nemaju utemeljenje u provedenim dokazima“.

MINUS

DARKA PAJOVIĆA, novoimenovanog ambasadora Crne Gore u Kini, primio je predsjednik Crne Gore Milo Đukanović.

Đukanović je iskazao očekivanje da će tokom nastupajuće diplomatske misije ambasadora Pajovića, odnosi Crne Gore i Kine biti dodatno osnaženi, imajući u vidu tradicionalno dobre odnose između dvije države...

Ovo je epilog Pajovićeve bajke da glasanjem za Đukanovićevu Vladu, prije dvije godine, u stvari spašavaju Crnu Goru. Ništa se tu nije spašavalo, samo se istrgovalo amasadorsko mjesto.

URUŠAVANJE ŠKOLSTVA

• DEMETI NJERGOVE BRZOPOTERZNE
REFORME NEĆE BITI ISPITIVANI:
Damir Šehović, ministar obrazovanja

Luča korupcije

Na prvom mjestu po broju Luča u Podgorici su OŠ Štampar Makarije sa 47 i Maksim Gorki sa 42 Luče. Nije daleko ni OŠ Sutjeska sa 38 lučonoša. Tačno je da je riječ o školama sa velikim brojem đaka, ali je tačno i da su to škole u koje djecu šalju razne važne persone

Ponekad se neka riječ toliko koristi da joj pravo značenje i snaga izblijede. Korupcija je kod nas jedna od takvih riječi. Po definiciji: pokvarenost, kvarnost, izopačenost, razvrat, potkupljivanje, podmićivanje, kvarenje, truljenje... Malo će ko u društvu koje odzvanja od „borbe protiv korupcije” pomisliti kako sve te ružne riječi imaju veze sa petnaestogodišnjacima. Kad se, međutim, pokaže da je u samo jednom odjeljenju u jednoj od podgoričkih škola diplomu *Luča* dobilo 14 učenika, jasno je da tu ima nešto trulo i pokvareno.

Na svakom se koraku ovih dana može čuti da nešto jeste: ili su nam djeca naglo postala jako pametna ili nešto u sistemu obrazovanja ne valja. Na manifestaciji *Dan najboljih* u Podgorici su ovih dana nagrađena 372 učenika, dobitnika *Luče*.

Na prvom mjestu po broju diploma koje dobija „učenik osnovne škole ako je u toku školovanja postigao odličan uspjeh iz svih nastavnih predmeta koji se ocjenjuju

brojčanom ocjenom” u Podgorici su OŠ *Štampar Makarije* sa 47 i *Maksim Gorki* sa 42 *Luče*. Nije daleko ni OŠ *Sutjeska* sa 38 lučonoša.

Tačno je da je riječ o školama sa velikim brojem đaka, ali je tačno i da su to škole u koje djecu šalju razne važne persone.

„Kada sam vidjela koliko je *Luča* dodijeljeno u jednoj od osnovnih škola u Podgorici bila sam šokirana jer sam potpuno sigurna da ne postoji mogućnost da su sve te diplome zaslužene”, kaže za *Monitor* majka učenice iz jedne od podgoričkih osnovnih škola. „Znam koliko je truda, rada i talenta potrebno da bi se imale sve petice svih godina zato što sam pratila rad svog djeteta. Naravno, znala sam tokom svake školske godine koliko je bilo petica na ovom ili onom kontrolnom. Na koji način su se razne trojke ili dvojke sa pismenih pretvorile na kraju u petice, nikako mi nije jasno. Apsolutno je nemoguće da su zaslužene ni te petice, ni *Luče*. Skoro trećina odjeljenja

je dobila diplomu, a svi - i djeca i nastavnici i roditelji - znaju da su zaslužene tri ili četiri", kaže naša sagovornica.

Po njenom mišljenju, postoje „posebni kriterijumi, za posebnu djecu u očigledno posebnim školama, gdje roditelji, a ne djeca, 'zaslužuju' diplome, svojim statusom, ulagivanjem profesorima, raznim uslugama i poklonima”.

Monitorova sagovornica sa Cetinja kaže da je odavno u tom gradu završila osnovnu školu i da je tada, po odjeljenju, bilo jedno do dvoje djece koja su dobila *Luču*. „Ovih dana vidim da je i sada situacija slična. Tako da se nadam da nije u svim sredinama sve izgubljeno kada je riječ o obrazovanju. Očigledno je najgora Podgorica sa VIP odeljenjima i VIP školama”, objašnjava naša sagovornica koja, kako kaže, ne vjeruje previše u priču da se u srednjoj školi pokaže ko zaista ima znanje i ko je zaslužio *Luču*. Ovih dana je objavljeno da je u Nikšiću gimnazijalcima podijeljeno 60 *Luča*. To govori da nije, zbog bolesnih ambicija uticajnih roditelja, upropaštena samo osnovna, nego i srednje škole.

Naš sagovornik, dobro upućen u prilike u školstvu kaže da su *Luče* postale „velika prevara i laž”. Po njegovim riječima neke od škola sa najvećim brojem *Luča* u redovnom nadzoru koji se nekad zvao „inspekcija”, nijesu nimalo dobro prošle.

Bezbroj primjera su ljudi spremni da ispričaju kada se pokrene ova tema. Roditelji tvrde kako „borba” počinje od prvog osnovne. Preko učiteljica, pa nastavnika direktora, na kraju, ako zatreba i preko Ministarstva prosvjete. Ljudi su na svašta spremni samo da njihov miljenik dobije sve petice. Dešava se da nastavnici, kad zbog „molbe” koja je zapravo pritisak, jednom učeniku moraju da daju peticu, podijele još niz najboljih ocjena po principu: kad sam ovome

morao da dam, daću i drugoj djeci koja imaju slično znanje.

Nekad, tvrde roditelji sa kojima je *Monitor* razgovarao, stvar proširi na čitava odjeljenja. Ako već svi u VIP razredu mogu da dobiju petice - znali, ne znali - onda nastavnici odluče da spuste kriterijum i za “običnu” djecu

posla. Sličnu moć imaju, na primjer, advokati; ponekad i djeca iz familija znamenitih frizera imaju povlašten status. Čitavu godinu dvojka ili trojka, recimo, iz matematike, volšebno se pretvori u zaključeno „odličan - pet”.

Više roditelja posvjedočilo je *Monitoru* da su u odjeljenjima njihove djece postojali učenici koji su išli u školu - kad im padne na pamet. Dvjesto opravdanih časova nije nikakvo čudo. Nekad ih nema i čitav mjesec, ne rade kontrolne ni pismene. Onda im nastavnik „prišapne” koja će ih tri pitanja pitati, briljiraju kad odgovaraju i, naravno, dobiju peticu. „Djeca koja su se danima spremala i za kontrolne i za pismene, i drhtala od treme mogu samo da u sebi pobijesne.”

Posebna je priča poklanjanje ocjena đacima kojima visoke ocjene trebaju kako bi nastavili školovanje u inostranstvu. Normalno, i tu je uglavnom riječ o povlaštenima koji dobiju priliku da učestvuju u nekoj od razmjena učenika i sličnim programima. Tako poneko od vrlodobrog za nekoliko dana postane đak koji ima sve petice.

Ima lijeka i za situaciju kad je roditelj ambiciozan, a nema baš puno veza i hoće da mu sinčić ili ćerkica dobiju *Luču*. Plaćaju se razni dodatni časovi. Nije moguće provjeriti koliko su tačne glasine da postoje „timovi” za obezbjeđivanje petice u ovoj varijanti. Ide tako što nastavnik „preporuč” osobu kod koje treba ići na dodatne časove, roditelji plate, dio para „preporučena” osoba daje nastavniku. Petica k'o vrata.

„Prije nego se konstatuje bezumnost obrazovnog sistema nema nikakvog smisla razmatrati stvari poput broja *Luča*, VIP odjeljenja, obrazovnih profila i tako dalje. Produkt naših škola, a time i sistema i društva su neznalice i neradnici. Stranci se sprdaju s nama i kupuju nas za šarene stakliće”, napisao je jedan od učesnika brojnih rasprava koje se

Naš sagovornik, dobro upućen u prilike u školstvu kaže da su *Luče* postale „velika prevara i laž”. Po njegovim riječima neke od škola sa najvećim brojem *Luča* u redovnom nadzoru, koji se nekad zvao „inspekcija”, nijesu ni malo dobro prošle

u drugim odjeljenjima.

Do željenog uspjeha nekad se stiže „intervencijama”, nekad je na djelu prosto podmićivanje. Ako je nekome tata doktor, a nekom od rodbine nastavnika je potrebna ljekarska pomoć - eto završenog

o obrazovanju ovih dana vode po društvenim mrežama. Dio diskusije je i konstatacija: "Sve petice tokom četiri godine učenja matematike, fizike, hemije, biologije? Da je to tako, ne bismo znali šta ćemo od fabrika i industrije, a ne od kafane i droge".

Eh, da, tu je i čuveni nesklad između broja *Luča* i rezultata koje naši učenici postižu na PISA testiranju. U martu ove godine rađeno je najnovije testiranje koje je obuhvatilo 7.200 đaka, ali se rezultati još ne znaju.

Prema podacima sa posljednjeg PISA testiranja, objavljenim u decembru 2016. petnaestogodišnjaci iz Crne Gore su po pokazanom znanju bili na začelju svjetske liste, daleko ispod traženog prosjeka. Zauzeli su 56. mjesto od 70 zemalja u kojima je obavljeno testiranje.

Po obrazovanju smo, pokazalo se tada, među najgorima i u regionu. Iza nas su Makedonija i Kosovo. Malo je nade da će nedavno urađeno testiranje dati značajno bolje rezultate.

Dometi prošlogodišnje brzopotezne reforme, koju je izveo ministar **Damir Šehović**, kako *Monitor* nezvanično saznaje neće biti ispitivani. Trebalo je, kako se pripovijedalo da učenicima donese rasterećenje - da im bude smanjen broj časova i gradivo. Školski rasporedi i iskustva djece i roditelja govore da se desilo samo ovo prvo. Djeca jesu imala manje časova, ali smanjenje fonda časova nije pratilo srazmjerno smanjivanje gradiva pa se, vrlo često, učilo na vrat-na nos, lekcija za lekcijom, bez dovoljno vremena da se gradivo utvrdi i znanje

Povlašteni đaci
nekad ne idu u
školu po čitav
mjesec, ne rade
kontrolne ni pismene.
Onda im nastavnik
„prišapne“ koja će ih tri
pitanja pitati, briljiraju
kad odgovaraju

Pad na prvoj provjeri

Zanimljiv je detalj: ocjene sa eksterne provjere znanja na kraju devetog razreda osnovne škole, takozvane male mature u Crnoj Gori ne ulaze u opšti uspjeh učenika. Vrednuju se kao drugi kriterijum, na osnovu kojeg đaci sa istim uspjehom u školi konkurišu za prijem u srednju. Na primjeru iz jedne od podgoričkih škola pokazalo se da „papične“ *Luče* nijesu prošle ni tu, prvu, provjeru. Petice iz maternjeg, matematike i izbornog predmeta dobili su samo oni za koje se zna da su je i zaslužili.

Posebna je priča nagrada Opštine Podgorica uručena osnovcima na *Danu najboljih*. Novine su već pisale da iz knjige *Istorija Podgorice - hronologija događaja* **Danila Burzana** koju su djeca dobila na poklon može da se nauči kad je zapaljen džip **Soraje Vučelić**, „starlete“. Svakakvi se vidici tu još mogu proširiti - kad je osnovana firma *Amplitudo*, kad je Crnu Goru posjetio predsjednik Estonije, i kad su iz vozila TVCG ukradena četiri linka. I svašta još.

• NAJBOLJA ZA NAJBOLJE: Soraja

provjeri.

Ako je za utjehu, a nije, u susjedstvu se dešavaju slične stvari. U Hrvatskoj se sveobuhvatna reforma sistema obrazovanja odlaže iz godine u godinu, i tamo su rezultati na PISA testiranju ispod prosjeka među rangiranim zemljama, a muče ih i priče slične našima.

„Moraš se boriti školstva nakrcanog papirnatim peticama“, naslov je kolumne **Sanje Modrić** koju je nedavno objavio riječki *Novi list*. „Nevjerojatno je, ali istinito: 70 posto osnovaca u našoj zemlji prolazi s pet. Statistika Instituta za društvena istraživanja o super-odličašima pokazala je da osmi razred osnovne škole završava čak 11 posto đaka koji ne znaju ni za jednu drugu ocjenu osim za peticu“.

U priči o poklonjenim i kupljenim *Lučama*, o povlaštenoj djeci i

nastavnicima neotpornim na pritisak, o tome kakvo društvo proizvodi lažne petice i diplome i kakvo će društvo proizvoditi oni koji u svijet odraslih i učenih ulaze na velika vrata otvorena korupcijom - u potpunoj sjeni ostaju oni koji su svaku svoju peticu zaslužili.

Možda kasnije, ali u trenutku dok stoje u istom redu pored kavg „guzonjinog sina“, slabu utjehu im može dati to što im znanje i talente niko ne može oteti. Ništa u crnogorskom društvu ne pokazuje da će, jednoga dana sve doći na svoje i da će biti važan nečiji kvalitet.

Tužna je stvarnost: za one koji su svoje *Luče* zaslužili jedini pravi put je put iz zemlje u kojoj su naučili prva slova.

Miloš BAKIĆ

Putuj, Evropo

Piše: Milena PEROVIĆ-KORAĆ

Udar se nastavlja. *Dnevne novine*, jedno od četiri čeda Petrosa Statisa, investitora koji se Crnom Gorom širio brzinom svjetlosti u vrijeme Đukanovićeve vlade, objavile su mračnu tajnu direktorice Centra za građansko obrazovanje Daliborke Uljarević. Na naslovnoj strani, otkrili su građanstvu da je Uljarevićeva bila direktorica studentskog časopisa *Izlaz*, krajem prošlog vijeka, kada je u istom listu pisao Dragan Vukićević, tada student političkih nauka u Beogradu. Šteta što nigdje nije pisalo - šokantno. Umjesto toga, *Dnevne novine* konstatuju da je riječ o „đubretarskom novinarstvu Daliborke Uljarević“.

Tome što je isti Vukićević bio domaćin ambasadoru

Crne Gore u Beogradu Branimiru Mićunoviću u ovom vijeku, i to prije svega desetak dana na proslavi godišnjice *Informera*, *Dnevnih novina* nijesu našle nikakvu manu. Ambasadorova sjedjeljka sa Vukićevićem nije recimo nazvana - đubretarsko slavlje. Ili možda - đubretarsko predstavljanje Crne Gore nekadašnjeg ministra đubretarske Đukanovićeve vlade. Tako nekako, nije lako pisati tabloidnim jezikom.

Nešto je tu zanimljivo. Za uredništvo *Dnevnih novina*, koje su u Stasisovom medijskom carstvu neka verzija *Informera*, pisanje Vukićevića - đubretarsko novinarstvo. Crnogorski ogranak *Informera*, koji

je ugašen lani, ovdje je vodio prljave hajke isključivo protiv Đukanovićevih kritičara. Kao što to predano čine i *Dnevne novine*. Više izvora tvrdilo je da je ovdašnjim *Informerom* iz sijenke koordinirao Vladimir-Beba Popović, kao i drugim prorežimskim medijima u Crnoj Gori. Otuda se nameće zaključak o adresama i rasprostranjenosti đubretarskog novinarstva u Crnoj Gori. Kao i to da ga iz Srbije nije uvezla Daliborka Uljarević. *Informera*, *Pink M*, i sve druge hajke imaju jedan zajednički imenitelj - Đukanovića i

njegove.

Oni ovih dana porobljavaju javni servis, sve kunući se u nezavisno novinarstvo. Spremni i da nas sa svijetom posvađaju zbog Vođe i Države. Saopštenje članova Savjeta RTCG, u kom se *neutemeljenim* nazivaju ocjene Brisela i Vašingtona da je smjena generalne direktorice RTCG Andrijane Kadije potez protiv medijskih sloboda i nezavisnog javnog servisa, potvrđuje zebnje da je ovaj režim spreman na sve radi održanja. I da nas čeka još medijskog mraka i izolacije.

Zebnje je potvrdio i sam Đukanović. Nakon svečane akademije *Plantaža 13. jul*, predsjednik države, komentarišući smjenu Andrijane Kadije, podsjetio je novinare da je „cijelu svoju istoriju Crna Gora živjela izvan EU“.

„Cilj Crne Gore je evropski kvalitet života, sa EU ili bez nje“, kazao je znakovito orbanovski Đukanović. A potom iskritikovao Brisel i Vašington zbog manjka analitičnosti. „Sve upućuje da svima u Crnoj Gori, i onima koji se bave Crnom Gorom sa raznih međunarodnih adresa treba malo bolje udubljenosti, malo više informacija, rekao bih malo više analitičnosti da bismo razumjeli suštinu procesa koji se događaju u ovoj zemlji, u ovom regionu i širem evropskom okruženju“. Zaključio je konačno da „mi nismo iz nužde opredijeljeni da budemo dio EU“. Ali ćemo iz nužde održanja režima, možda skrenuti s evropskog puta.

Bili na tom putu ili ne, svi znamo koliko nas Đukanović daleko drži od evropskih vrijednosti i evropskog kvaliteta života. Bez obzira na čarolije državne statistike koja je spremna ustvrditi da smo sa dva eura minimalne potrošačke korpe i ogromnim javnim dugom nadomak Evrope. Ono, promućkaš rast bruto domaćeg proizvoda sa stranom investicijom iza koje stoje domaći tajkuni i dobiješ lidera u regionu kad su u pitanju ekonomski parametri. Istina malo je teže sa evropskim vrijednostima. Borba protiv kriminala i korupcije – dva minus zahvaljujući Maroviću, ljudska prava - tri plus zbog gej parade. Ratni zločini – nula. Medijske slobode i istarge o nasilju nad novinarima – nula.

Mrak u koji nas gura Đukanović još je tamniji jer je opozicija zauzeta svojim nevoljama. Još gore, dobar njen dio – zauzet je radom protiv sebe i ostalih opozicionih kolega. Zato su mediji i civilni sektor glavna Đukanovićeva meta. Užurbanost kojom kreće da polomi sve otpore, kazuje da se ispod siline krije strah diktatora da EU ne želi Crnu Goru u kojoj bi on bio svemoćan. Zato priprema teren za mogući novi zaokret. To može biti i njegov kraj.

» Saopštenje članova Savjeta RTCG, u kom se neutemeljenim nazivaju ocjene Brisela i Vašingtona da je smjena Andrijane Kadije potez protiv medijskih sloboda i koncepta nezavisnog javnog servisa, potvrđuje zebnje da je ovaj režim spreman na sve radi održanja. Pa i da nas uvede u novu izolaciju i mrak. To je potvrdio i Đukanović

Iz punog - mrvice

Skupština akcionara *Crnogorskog Telekom* A.D. donijela je nedavno odluku o isplati dividende za prošlu godinu u iznosu od 0,1 eura (deset centi) po akciji. Neuporedivo više u odnosu na 2016. kada, po prvi put nakon privatizacije *Telekoma*, dividenda nije isplaćena. I preko četiri puta manje od dividende (0,406 eura po akciji) koja je akcionarima isplaćena u ljeto 2016. godine, na osnovu poslovnih rezultata prethodne godine.

Zato su i mišljenja podijeljena po pitanju da li je odluka o isplati dividende dobra ili loša vijest za akcionare, zapošljene i korisnike usluga *CG Telekom* ali i društvo u cjelini. Prosto, *Telekom* ostaje, nakon odluke o podržavljenju privatizovanih akcija *EPCG* i bankrota ranije privatizovanih *Željezare* i *KAP-a*, svojevrsan svetionik na ovdašnjem tržištu kapitala, prema kome se orijentišu mnogi sadašnji i možda

CG Telekom ostaje, nakon odluke o podržavljenju privatizovanih akcija Elektroprivrede i bankrota ranije privatizovanih Željezare i Kombinata aluminijuma, svojevrsan svetionik na ovdašnjem tržištu kapitala, prema kome se orijentišu mnogi sadašnji i možda budući investitori u crnogorske hartije od vrijednosti

budući investitori u crnogorske hartije od vrijednosti.

„Na protekloj Skupštini mogla su se čuti različita mišljenja o visini predložene dividende, bazirana na velikim iznosima koji su isplaćivani u prethodnom periodu“, kaže za *Monitor* **Aleksandar Raspopović**, izvršni direktor *Crnogorska asocijacija malih akcionara* (CAMA). „Prema riječima menadžmenta 0,1 euro po akciji je trenutni maksimum koji je kompanija u mogućnosti da isplati, imajući u vidu svoje investicione planove za 2018. godinu, a da se ne

zadužuje“.

Evo šta kažu brojevi. Ako ste akcije *Telekoma* kupili po sadašnjim cijenama (1,4 eura po akciji) onda vam izglasana dividenda donosi prinos od *pristojnih* sedam odsto. Problem je taj što ogromna većina akcionara te kompanije akcije nije kupila po aktuelnim i poprilično apokaliptičnim cijenama prema kojima cijela kompanija – uz *EPCG* najvrjednije što je Crna Gora izgradila nakon Drugog svjetskog rata i do danas sačuvala – vrijedi nepunih 70 miliona eura. Prije

sedam godina, krajem 2017. tržišna kapitalizacija (vrijednost na berzi) CG Telekom iznosila je više od 315 miliona eura. A vlasnika su, te godine, promijenile akcije Telekom vrijedne 63 miliona.

Maksimalna cijena po kojoj se tada trgovalo akcijama Telekom bila je 9,2 eura. Zanimljivo je, praveći se saglasni kako su berzanski gubici na „prenađvanom“ tržištu kapitala – a crnogorsko je prije deset godina bilo knjiški primjer takvog tržišta – isključivo lična stvar neopreznih i(li) zlosrećnih kupaca. Registrujmo, ipak, da se vlasnicima tada kupljenih akcija danas kroz dividendu vraća manje od jedan odsto uloženo. Uz podsjećanje da prošle godine nijesu dobili ni toliko. Zapravo ništa, pošto dividende nije bilo a vrijednost akcija se dodatno srozala. Ispod nominalne.

Nominalna cijena akcija CG Telekom je, zamalo, pa dvostruko veća (2,6 eura) od aktuelne. I to nije samo posljedica stanja na Montenegroberzi. Neto dobit Telekom u prošloj godini (5,1 milion) mnogo je manja od dobiti

koja je ostvarena 2016. (9,4 miliona) u posljednjoj godini kada se kao većinski vlasnik CG Telekom vodio Mađar Telekom, član Dojče Telekom grupe sa sjedištem u Budimpešti.

Mađar Telekom je postao većinski vlasnik CG Telekom u martu 2005. Nakon što je od vlade kupio 51,12 odsto akcija u državnom vlasništvu za 114 milion eura. U istom aranžmanu (uz finansijsku pomoć Vlade **Mila Đukanovića**) Mađari su za 23 miliona eura kupili i 21,92 odsto akcija od manjinskih akcionara. Još 3,5 odsto akcija kupljeno je preko berze, putem javnih ponuda pa su Mađari, a preko njih Njemci, postali vlasnici tri četvrtine akcija CG Telekom (76,53 odsto akcija).

Tada počinje *zlatno doba* crnogorskog akcionarstva u kome su vlasnicima akcija Telekom isplaćivane dividende u iznosu od 17 centi (2006) do 1,8 eura. Od 2010. pa do prošle godine akcionari su dobijali dividendu u iznosu od 35 do 48 centi po akciji. I ne čudi da manjinski akcionari sa sjetom pamte ta vremena. „Ne trebamo zaboraviti da je Telekom

kompanija sa najrazvijenijom praksom korporativnog upravljanja“, kaže nam Raspopović u ime CAMA.

Šta se u međuvremenu promijenilo?

U januaru prošle godine stiže obavještenje kako je CG Telekom promijenio vlasnika. A opet ostao u *krugu porodice Dojče Telekom*. Transakcija je obavljena mimo berze, a naknadno je saopšteno da je Hrvatski Telekom za nešto više od 76 odsto akcija CG Telekom Mađarima platio 123 miliona. To je bilo 15–20 miliona manje nego što je njih koštala kupovina istih. Ne računajući navodni mito od 7,35 miliona dat državnim zvaničnicima „kako bi se olakšala transakcija“ preuzimanja ovdašnjeg teleoperatera.

Ta korupcionaška afera ozvaničena 2012. godine (o njoj se do tada samo šapotalo) do danas nije dobila svoj pravosudni epilog u Crnoj Gori, mada je američka Komisija za hartije od vrijednosti i berzu (SEC) odavno otkrila da su kupci CG Telekom podmitili više predstavnika crnogorske

Nema vajde od države

I sami akcionari moraju da se bore za svoja prava i da ih koriste, kaže Aleksandar Raspopović. „Sad je možda i poslednja prilika, nakon stupanja na snagu Zakona o tržištu kapitala, da se stvari pokrenu sa mrtve tačke i učini nešto za povratak povjerenja u domaće tržište“. Pa navodi dva primjera kao ilustraciju postojećeg stanja:

-Kod Luke Bar imamo situaciju da se jedina kompanija u većinskom državnom vlasništvu koja je prihvatila Kodeks korporativnog upravljanja Montenegroberze prilično netransparentno ponašala u trenutku kada su počela nagađanja o visini dugovanja zaposlenima. Nakon toga se dešava i da se uprava koja je odgovorna za izradu i vjerodostojnost finansijskih iskaza ograđuje od istih. Sve to, kao i prošlogodišnje odustajanje Vlade od privatizacije su negativno uticali na interesovanje investitora.

Što se tiče Plantaža, i pored velikih marketinških i PR napora, ne trebamo smetnuti sa uma da je firma u proteklom periodu dovedena na crnu listu poreskih dužnika. Poslovni prihodi u 2017. godini su porasli bljedi 0,34 odsto, poslovni rezultat je pao za 31,29 odsto. Od strane uprave posebno je naglašen porast neto rezultata za 5,44 odsto na 2,2 miliona eura, ali tu informaciju prati podatak da je vrijednosti zaliha povećana za 2,1 milion eura...

Ove dvije firme su očigledan primjer da državno vlasništvo ne vodi ka efikasnom upravljanju u privrednim društvima, ali i pored toga čujemo stavove da je, parafrizirajući, ostvaren funkcionalan i harmoničan odnos između ciljeva firme, interesa vlasnika i zaposlenih, pa nema potrebe za promjenom vlasničke strukture.

Vlade, kao i “sestru najvišeg Vladinog funkcionera koja se bavi advokaturom”. Mi se i dalje „pravimo Englezi“.

Uglavnom, Hrvati su sa akcijama CG *Telekoma* kupili i već pomalo *bajatu* aferu. Sa svim posljedicama koje bi mogla imati po njene aktere. Pažnju je privukla činjenica da su sva tri telekoma uključena u tu transakciju bila u većinskom članstvu *Dojče Telekom grupe*. „Meni se čini da *Dojče Telekom*, da to kolokvijalno kažem, 123 miliona eura prebacuje iz svog lijevog džepa u

desni džep“, cijenio je tada hrvatski ekspert za telekomunikacije **Đuro Lubura**. „Jedino što se promijenilo je, da je hrvatski *Telekom* na jedan legalan i legitiman način izvukao 123 miliona eura. Dakle, biće manje investicija u Hrvatskoj, a drugo ne vidim bitne promjene“.

Promjene su stigle i u Crnu Goru. I prije svega ogledaju se u padu vrijednosti akcija i (ne)isplati dividende koja je znatno manja od onoga na što su akcionari *CG Telekom*a navikli.

U upravi *Telekoma* nude objašnjenje za nastalu situaciju. Kažu da je Odluka o raspodjeli dobiti „donesena gotovo jednoglasno“.

„Imajući u vidu izuzetno visok nivo investicija u prethodne dvije godine, kao i ambiciozne investicione planove za 2018. godinu, u kompaniji smatramo predloženi iznos dividende odmjeranim, što se moglo čuti i od predstavnika manjinskih akcionara na održanoj Skupštini“, stoji u odgovorima koje nam je u ime *Telekoma* dostavila **Marija Ražnatović**, ekspert za PR i korporativnu komunikaciju, „Očekivanja su da će upravo smanjenje troškova i konsolidacija tržišne

Dividenda

CT politika dividende

Od 2007. godine Crnogorski Telekom isplaćuje dividendu iz ostavarenog / raspoloživog Neto profita

Godina	Ukupna dividenda u milionima EUR	Dividenda po akciji u EUR *	Datum plaćanja
2006	8.3	0.1756	Sep 2007
2007	22.0	0.4656	Sep 2008
2008	9.8	0.2074	Jun 2009
2009 avansna dividenda	50.0	1.0583	Jul 2009
2009	37.0	0.7831	Jul 2010
2010	18.0	0.3810	Jul 2011
2011	16.5	0.3492	Jun 2012
2012	22,9	0,4847	Jun 2013
2013	21,5	0,4551	Jun 2014
2014	21.5	0,4551	Jun 2015
2015	19.2	0,4061	Jun 2016

*Bruto dividenda po akciji – porez uključen

Podaci sa sajta Crnogorskog Telekom

pozicije na kojima je bio akcenat u prethodnom periodu stabilizacije, uz značajne investicije povećati profitabilnost iznad projektovanog procenta rasta crnogorske ekonomije, što ukazuje na posvećenost većinskog vlasnika i menadžmenta *Crnogorskog Telekom*a u strateškom preokretanju pomenutog negativnog trenda u cilju ostvarivanja dobrih poslovnih rezultata, te nastavka isplate dividende u iznosu ne manjem od 50 odsto godišnjeg neto profita“.

I Aleksandar Raspopović potvrđuje da je malim akcionarima obećano kako će se menadžment ubuduće zalagati da se kroz dividendu isplati makar polovina godišnjeg neto profita“. Ali, kaže sagovornik *Monitora*, „manjinski akcionari smatraju da bi, ukoliko isplata bude na tom nivou, trebala da bude praćena i otkupom sopstvenih akcija“.

Teleoperateri, generalno, bilježe značajan pad vrijednosti akcija na berzi u čemu se *Crnogorski Telekom* ne razlikuje od ostalih, stoji u dopisu koji nam je upućen iz *Telekoma*. „Pad profita, te posljedično i vrijednosti akcija, uslovljen je sa jedne strane velikim rastom tražnje za povećanim protokom podataka koji zahtijeva

dodatne investicije, dok je sa druge strane cijena pružene usluge ista ili manja, što se između ostalog da pripisati pojačanoj regulaciji kojoj je u prethodnom periodu bio izložen *Crnogorski Telekom*.“

Zanimljivo, ali iz Bona (sjedište *Dojče telekoma*) stižu drugačije vijesti. *Deutsche Telekom* grupa ostvarila je u prošloj godini prihode od 74,9 milijardi eura, što je 2,5 odsto više nego godinu dana prije, pri čemu je čista dobit porasla gotovo 30 odsto, saopšteno je krajem februara, uz podatak da je „čista dobit“ DT u 2017. godini iznosila 3,5 milijardi eura. „DT nastavlja rast na svojim tržištima u svijetu. U 2017. smo ponovno održali sva naša obećanja. Želimo da dioničari zarade od našeg uspjeha, pa stoga planiramo povećati dividendu treći put zaredom“, poručio je u izvještaju izvršni direktor DT-a **Tim Hottges**.

Slijedio je podatak prema kome je dividenda akcionarima DT grupe u posljednje tri godine povećana za 30 odsto. Na njoj periferiji (DT grupe) stvari idu u sasvim suprotnom smjeru. Očito da nije svejedno.

Zoran RADULOVIĆ

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit ***sa 12 mjeseci grejs perioda***

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Adminsitrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača. 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknadu (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjenicu (2€), upita u Kreditni biro CBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnine, koji će biti uključen u konačan obračun.

Vlada ne odustaje od urbanizacije Havaja

Prostornim planom posebne namjene za obalno područje Crne Gore, (PPPNOB), najveće ostrvo na ovom dijelu Jadrana, ostrvo Sv. Nikola pored Budve, označeno je kao prioritarna razvojna zona.

Kako je došlo do toga da ovo nenaseljeno ostrvo, obraslo gustim mediteranskim zelenilom, poznato po nazivu Školj, (od italijanske riječi scoglio – stijena) postane najvažnija građevinska zona u planu koji tretira teritorije šest primorskih opština, teško je objasniti.

Izgleda da je ponestalo atraktivnih i slobodnih građevinskih lokacija duž obale, nakon što je taj vrijedni prostor devastiran i potrošen višegodišnjom prekomjernom izgradnjom. Gradnja se seli na rijetke preostale prirodne rezervate koji se urbaniziraju po nalogu Vlade i Ministarstva održivog razvoja i turizma u skladu sa interesima i potrebama pojedinih investitora.

Moćni developeri biraju do juče nedodirljive prirodne oaze poput Školja, elitnog ljetovališta Sveti Stefan i Miločer ili brda Spas iznad Budve, koje je donedavno bilo na spisku zakonom zaštićenih spomenika prirode.

Najnovije ucrtavanje građevinskih objekata na navedenim lokacijama predstavlja poslednji, brutalni napad na prirodne vrijednosti najposjećenije turističke rivijere u Crnoj Gori.

Planom obalnog područja na ostrvu je planirana izgradnja objekata sa oko 500 ležajeva, što je veličina hotela *Splendid* u Bečićima. Predviđena je i izgradnja

Opština Budva snažno se protivi izgradnji smještajnih kapaciteta na ostrvu Sv. Nikola, jer svi ekonomski pokazatelji govore da je u pitanju neisplativa investicija. Zbog vremenskih prilika taj bi kompleks mogao funkcionisati samo tri mjeseca godišnje. Smatramo da je kapacitet od 500 ležajeva neprihvatljiv, te da je potrebno planirati drugačiji razvoj na kompletnom ostrvu - bez smještajnih kapaciteta

marine sa oko 50 vezova za čamce i jahte. Međutim, cijelo ostrvo šrafirano je kao turistička zona u kojoj će se građevinska područja odrediti detaljnim planom, pa se iz raspoloživih grafičkih skica i teksta plana ne može znati na kom dijelu će se graditi i na čijim parcelama i na osnovu kojih urbanističkih parametara.

Vlasnika je mnogo, od mještana do domaćih i svjetskih tajkuna, mada je najpoznatiji među njima, **Taksin Šinavatra** (Thaksin Shinawatra), bivši premijer Tajlanda i počasni državljanin Crne Gore.

Šinavatra je prošle godine pazario parcelu na ostrvu, površine oko 37.000 kvadrata, od **Stanka Subotića - Caneta**, koju je ovaj prethodno kupio od srpskog biznismena **Nenada Đorđevića**. Atraktivno zemljište prelazilo je iz ruku u ruke srpskih i crnogorskih novobogataša, transferi su bili „teški“ na desetine miliona eura, da bi ponovo, parcela na kojoj je kao vlasnik upisana Šinavatrina kompanija *Global TS Montenegro*, bila opterećena hipotekom u iznosu od 15 miliona eura u korist *Prve banke Aca Đukanovića*. Da li se bivši premijer Tajlanda zadužio kod *Prve banke* ili je nešto drugo u pitanju, tek hipoteke sa ove lokacije ne silaze.

Ostrvo se prostire na 47 hektara površine u dužini na oko dva kilometra. Okruženo je uređenim i divljim plažama i uvalama, te je zbog svojih prirodnih svojstava služilo Budvanima i turistima kao izletišta. Na ostrvu se nalazi mala crkva posvećena Svetom Nikoli, zaštitniku pomoraca, po kojem je dobilo ime. Ostrvo Sv. Nikola nosi i popularan naziv Havaji, po istoimenom restoranu koji je postojao dugi niz godina.

Prema planovima crnogorske Vlade, budvanski će Havaji uskoro dobiti prve turističke sadržaje, hotele, apartmane, restorane, marinu, jahte...

Na ponovljenoj javnoj raspravi Plana obalnog područja održanoj nedavno u Budvi, predstavnici lokalne uprave i pojedini građani usprotivili su se urbanizaciji Školja. U primjedbama na PPPNOB koje potpisuje predsjednik Opštine, **Dragan Krapović**, pored brojnih spornih rješenja u odnosu na prostor Opštine Budva navodi se:

„Ostrvo Sv.Nikola shodno inoviranom Nacrtu plana, planirano je kao posebna površina za turizam. Smatramo da je kapacitet od 500 ležajeva neprihvatljiv, te da je potrebno planirati drugačiji razvoj na potpunom ostrvu - bez smještajnih kapaciteta.

Opština Budva se snažno protivi izgradnji smještajnih kapaciteta na ostrvu, jer svi ekonomski pokazatelji govore da je u pitanju neisplativa investicija. Zbog vremenskih prilika taj bi kompleks mogao funkcionisati samo tri mjeseca godišnje.

Ističemo takođe, da se gradnji na ostrvu Sv.Nikola protivi ogromna većina građana i lokalne zajednice. S obzirom na to da je u samom tekstu Nacrta plana navedeno kako će se „realizacija Plana sprovoditi i

kontrolisati sa državnog nivoa, uz uvažavanje lokalnih specifičnosti i potreba iskazanih na lokalnom nivou, tražimo od vas da u skladu sa takvim opredjeljenjem prihvatite ovu primjebu – kao jasnu potrebu iskazanu na lokalnom nivou“.

Predsjednik Krapović poziva ministra **Pavla Radulovića** da u skladu sa njegovim obraćanjima datim na javnim tribinama povodom javne rasprave za PPPNOB i prilikom usvajanja Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, o navodnom uvažavanju stavova lokalnih samouprava i njihovom učešću u planiranju prostora, ovoga puta iznesene stavove i dokaže.

„Pozivamo vas da naše primjedbe prihvatite, jer je Opština Budva kadra i prva pozvana da predlaže rješenja prostornog razvoja na svojoj teritoriji“, zaključuje se u dopisu upućenom ministru Raduloviću.

Oštar protest povodom namjeravane gradnje na ostrvu Sv.Nikola Ministarstvu održivog razvoja i turizma uputio je i poznati budvanski arhitekta **Slobodan-Bobo Mitrović**.

„Nedopustivo je i krajnje neargumentovano jedino ostrvo u

Crnoj Gori angažovati u 500 hotelskih kreveta i 50 vezova u marini. Da li je predlagač ovakve ideje imao u vidu da je ostrvo Sv.Nikola jedina zelena oaza u čitavom budvanskom akvatoriju. Budva nema ni park šume ni izletišta, pa ni svojim građanima ni turistima nema da ponudi ni izletišta ni čistu prirodu ni zdravu prirodnu sredinu....Neobjašnjivo je da se izgrađuje na ostrvu ono čega ima u izobilju na kopnu“, navodi Mitrović i zaključuje da se ostrvo mora sačuvati u svom izvornom stanju i da je od 1952. godine uvijek planirano kao – park šuma.

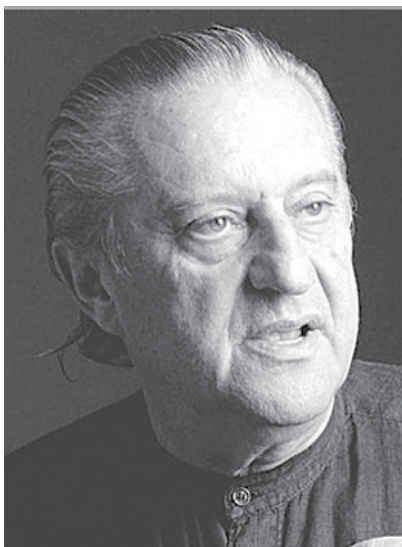
Jedan od obrađivača Plana obalnog područja jeste i zagrebački biro **Horwath HTL**, kome Mitrović upućuje prigovor da se u planiranju zone morskog dobra njegovi planeri nisu pridržavali standarda koji važe u njihovoj zemlji.

„Ne može se opravdati ni uloga konozreijuma **Horwath HTL** da ne stane u odbranu prirode i ostrva, kada je to u Hrvatskoj podignuto na najviši stepen civilizacijskog i ekološkog razvoja, iako imaju preko 1.000 ostrva“, naveo je Mitrović.

Prema podacima hrvatskog Ministarstva turizma njihova obala

DUŠKO VUKOVIĆ, MEDIA CENTAR

Arhitekta Slobodan Mitrović: „Neobjašnjivo je da se izgrađuje na ostrvu ono čega ima u izobilju na kopnu. Ostrvo Sv. Nikola treba ostaviti kao prirodni rezervat i unaprijediti ga u botaničku baštu po modelu Mljeta i Lokruma u Hrvatskoj“

raspolaže sa 1.244 ostrva. Ostrva su u Hrvatskoj registrovana kao poljoprivredno zemljište i na njima nije dozvoljena gradnja.

Mitrović podsjeća planere da se zanemaruje činjenica da se na ostrvu Sv. Nikola od 1997. izvode divlji radovi u moru sa velikim nepoznanicama šta će se desiti u budućnosti. Tadašnji vlasnik, Nenad Đorđević nasipao je more i proširio kopno ostrva za oko 10.000 kvadrata. Ni prijave ni izvršni nalozi za rušenje divlje izgrađenih objekata na Havajima, nisu nikada sprovedeni.

“Otrvo Sv. Nikola treba ostaviti kao prirodni rezervat i unaprijediti ga u botaničku baštu po modelu Mljeta i Lokruma u Hrvatskoj, poručuje arhitekta Mitrović

Branka PLAMENAC

Svi moramo vršiti pritisak na Savjet RTCG

MONITOR: *Media centar opet je pozvao članove Savjeta RTCG da podnesu ostavke, a nakon sopštenja tog tijela u kom se, između ostalog, navodi da su ocjene EU, OEBS-a i Stejt dipartmenta o smjeni Andrijane Kadije – neutemeljene. Mislite da oni koji su pokrenuli i glasali smjenu Kadije i koji stoje iza ovakvih saopštenja mogu odluciti da zbog svega podnesu ostavke?*

VUKOVIĆ: (Smijeh). Naravno da ne mislimo da im to pada na pamet, ali pokušavamo da ih nagovorimo da se suoče sa vlastitim likovima u ogledalu, u nadi da će shvatiti da lojalnost duguju prvenstveno građankama i građanima Crne Gore. Oni koji ne shvataju, to čine na vlastitu odgovornost. Nagovaranjem im oduzimamo pravo na neku naknadnu pamet i pravdanje.

Na svima koji razumiju šta bi trebao da bude javni medijski servis i kome on treba da služi je da vrše pritisak na postojeći Savjet RTCG i na one koji su od ovog tijela napravili karikaturu kojom sramote Crnu Goru, našu zajedničku državu, da se dozovu pameti i učine sve što je sada moguće i nužno da se osujeti dalja blamaža pred domaćom i međunarodnom javnošću, i vraćanje RTCG u poziciju pridružene PR službe vlasti.

MONITOR: *Iz Savjeta su poručili da će radom dokazati da brane vrijednosti EU, slobodu i nezavisnost Javnog servisa, i*

Na svima koji razumiju šta bi trebao da bude javni medijski servis i kome on treba da služi je da vrše pritisak na postojeći Savjet RTCG i na one koji su od ovog tijela napravili karikaturu kojom sramote Crnu Goru, da se dozovu pameti i učine sve što je sada moguće i nužno da se osujeti dalja blamaža pred domaćom i međunarodnom javnošću, i vraćanje RTCG u poziciju pridružene PR službe vlasti

slobodu medija uopšte. Tvrde da su branili te vrijednosti kad su smijenili generalnu direktoricu RTCG. Međunarodne organizacije u to očitó ne vjeruju, a ni vaša organizacija. Zašto je u to teško vjerovati?

VUKOVIĆ: Na riječ se može vjerovati samo onima iza čijih riječi u memoriji stručne i laičke javnosti stoji zamašan depozit djela koja su u saglasju s riječima. Nažalost, ne može se o nečemu takvom govoriti kada je

u pitanju aktualna većina u Savjetu RTCG, a pogotovo ne o onima čiji su oni produžena ruka.

Da se brzopotezna politička akcija vraćanja RTCG pod potpunu kontrolu vlasti dešavala u vrijeme kada je ovaj javni medij krenuo nekom stranputicom, u smislu otuđivanja od građanki i građana i onoga što se podrazumijeva pod javnim interesom, onda bi tu akciju bilo moguće kako – tako pravdati. Za nesreću vlasti, dešavalo se upravo suprotno – novi menadžment je pokazao spremnost i sposobnost da RTCG počne prevoditi na kolosjek nezavisnosti i lojalnosti građanima i građankama. U strahu da će taj proces ubuduće samo ubrzavati i da je gubitak kontrole neminovan, vlast je pribjegla goljoj političkoj sili, nevješto umotanoj u svilu i kadifu kvazidemokratske retorike.

MONITOR: *Vjerujete li da nikad oštrije reakcije Brisela i međunarodnih adresa, mogu pomoći kada je u pitanju ono što se dešava*

na RTCG. Bilo je mišljenja da bi taj pritisak mogao uticati da operacija RTCG, koju je vlast započela prije više mjeseci, ne završi ovako kako je upravo završila.

VUKOVIĆ: Te reakcije su i dalje na retoričkom planu. Podići glas za oktavu više ne plaši onoga kome su odebljale uši ('Kako u debelo uho zabosti nežnu reč', pjevao je Brana Miljković) i ko je naučio da 'svoju sviđa' dok karavani kritika prolaze. Realno, ne treba očekivati ništa spektakularno od Brisela i Vašingtona što bi ovdašnju vlast ozbiljno pokolebalo u naumu da utiče staro vino u nove bačve. Što bi se, uostalom, Brisel i Vašington baktali time. Nijesu nas oni željni toliko da jedva čekaju da im se pridružimo. Nijesmo mi Rumunija i Bugarska, koje su im bile geostrateški važne, pa su postale članice EU kad su bile kudikamo gore od sadašnje Crne Gore. Što se nas tiče, pomenutim međunarodnim adresama je bilo bitno

da nas odvoje od 'ruske sise', a ostala pitanja su niže rupe na svirali.

Na nama je, dakle, da se izborimo sa vlastitim bolestima i ojačamo imuni sistem društva. Dobrodošla je, naravno, podrška i pomoć izvana, ali je ona uzaludna ako mi ovdje ne znamo za koje vrijednosti treba da se borimo i ako nijesmo spremni da se borimo.

MONITOR: *Šta očekujete da će se dalje dešavati sa RTCG?*

VUKOVIĆ: Mapa puta je jasno nacrtana i nema, koliko se može spolja prozreti, lutanja niti bitnih korekcija. Za očekivati je nastavak procesa regresije, što znači zamjene sadašnje menadžersko-uredničke strukture novom ili, bolje reći, starom, što će biti praćeno javnim sramoćenjem onih koji su zamijenjeni, pri čemu se neće prezati od podmetanja, traćanja i tome slično.

Biće zanimljivo gledati kako će se te promjene odraziti na uređivačku politiku i na sadržaj programa, prvenstveno informativnog. Mi iz *Media centra* smo spremni da te promjene budno monitorujemo, analiziramo i o njima javno svjedočimo.

MONITOR: *Kako vidite sporni ugovor između RTCG i Centra za građansko obrazovanje koji je očito poslužio kao izgovor za smjenu*

Mapa puta je jasno nacrtana i nema, koliko se može spolja prozreti, lutanja niti bitnih korekcija. Za očekivati je nastavak procesa regresije, što znači zamjene sadašnje menadžersko-uredničke strukture novom ili, bolje reći, starom, što će biti praćeno javnim sramoćenjem onih koji su zamijenjeni, pri čemu se neće prezati od podmetanja

Andrijane Kadije?

VUKOVIĆ: Ugovor nikada nijesam vidio i ne znam šta u njemu piše, ali znam šta je suština toga projekta, jer sam u njega uključen kao profesionalac koji se posljednje dvije decenije bavi, pored ostalog, obukom novinara. Mene je Centar za građansko obrazovanje angažovao kao jednog od instruktora-mentora koji pomažu novinarima/kama TVCG da urade što bolje istraživačke priče, koje su sami predložili i čije objavljivanje zavisi isključivo od urednika ili urednica u TVCG.

Jasno je da je ovaj ugovor iskorišćen samo kao povod za obračun sa menadžersko-uređivačkom ekipom koja nije bila po volji vlasti, što djeluje potpuno groteskno.

MONITOR: *Naklonost većeg dijela članova Savjeta RTCG vlastima očita je. Neki su pisali knjige o lideru DPS-a, drugi posjećivali*

promocije vladajuće partije, većina glasala kako bi vlast samo poželjeli

Realno, ne treba očekivati ništa spektakularno od Brisela i Vašingtona što bi ovdašnju vlast ozbiljno pokolebalo u naumu da utaće staro vino u nove bačve. Što bi se, uostalom, Brisel i Vašington baktali time. Nijesu nas oni željni toliko da jedva čekaju da im se pridružimo. Nijesmo mi Rumunija i Bugarska, koje su im bile geostrateški važne, pa su postale članice EU kad su bile kudikamo gore od sadašnje Crne Gore

mogla. Ipak, često se moglo čuti u posljednje vrijeme, sa različitih adresa, kako je RTCG u opasnosti da je okupira opozicija. Kako to komentarišete?

VUKOVIĆ: Ne mogu svjedočiti o tome kakvim snagama, oruđima i oružjima je opozicija opsjedala RTCG u pokušaju da je okupira. Na osnovu onoga vidljivog, a to su programski sadržaji, nijesam mogao uočiti tu vrstu opasnosti. Moguće je da se radi o optičkoj varci kojoj su podlegli oni koji u svakoj kritici vlasti prepoznaju opasne opozicione zasjede i zamke. Vlast je dugo godina uživala privilegiju da se sa javnog medijskog servisa na nju nije moglo 'ni vjetrom vijati', nego je hvaljeno i ono što za hvalu nije, a skrivano ono što se skrivati od javnosti ne smije u demokratskim društvima, pa se nije bilo lasno navići na drugačiji pristup. Razumijem frustraciju vlasti i njenih prvaka, ali je ne mogu

opravdavati i promovisati.

MONITOR: *Medijske slobode u Crnoj Gori iz godine u godinu padaju. Pojačavaju se politički pritisci i nasilje nad novinarima, ne rješavaju ni novi ni stari slučajevi napada na novinare. Očekujete li da se taj trend nastavi?*

VUKOVIĆ: Nažalost, nema ničega u mom vidnom polju što bi me navelo na zaključak da će se desiti neki obrt i početi neka nova era. Dugotrajuća vlast nije pokazala volju da se samopopravi, nego se, na žalost, dodatno kvarila. Na drugoj strani, opozicija je politički evoluirala u forme koje možda jesu sposobne za preživljavanje, ali ne i za unapređivanje društva. Kada bih se kladio, tipovao bih na pogoršanje. Ipak, ne gubim nadu i nastojim da je podgrijem i kod drugih.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

Misterija ćutanja

Moć i istina

Piše: Milan POPOVIĆ

Zahvaljujući vrtoglavom tehnološkom progresu, posebno u poslednjih pola milenijuma, čovek je danas u mogućnosti da višestruko zadovolji sve svoje potrebe. Pa ipak, svi znamo da je on od ove mogućnosti daleko, naprotiv, relativno siromaštvo, jaz između jedan posto najbogatijih i 99 posto ostalih, sada već i u najrazvijenijim zemljama, sve je veći i opasniji. A sve ovo zbog toga što se između mogućnosti i stvarnosti isprečila vladajuća kapitalistička oligarhija. Koja kao svoju ekskluzivnu zaslugu prisvaja ono, rezultat tehnološkog progressa, tehnološku rentu, što je zasluga celokupnog ljudskog razvoja. Pa onda na ovaj inicijalni veliki krimen, spontano i organizovano nadovezuje i sve ostale svoje velike krimene, od beskonačne manipulacije rasnih, nacionalnih, verskih i ostalih takozvanih identitetskih sukoba, preko proizvodnje i širenja unutrašnjih i međunarodnih ratova, pa sve do stalne pretnje nuklearne apokalipse.

Ovakvo bi mogao da glasi najkraći rezime problema kapitalističke zloupotrebe tehnološke rente kao najznačajnijeg problema našeg vremena. Od kojeg zavisi i puki, fizički opstanak čitavog ljudskog roda. Najveći mogući značaj ovog problema prepoznat je i od strane najvećih umova u poslednjih pola milenijuma, od takozvanih utopijskih i naučnih socijalista Tomasa Mora, Šarla Furijea i Karla Marksa, preko najkompetentnijih naučnika, ekonomista i nobelovaca XX veka Džejmsa Mida, Džejmsa Tobina i Džona Keneta Galbrajta, pa sve do najboljih XXI veka Tomasa Piketija, Janusa Varufakisa i Branka Milanovića, da pomenemo ovde samo neke.

Uprkos svemu ovome, dakle uprkos najvećem mogućem značaju, i najvećim filozofskim i naučnim umovima, problem kapitalističke zloupotrebe tehnološke rente, daleko je od vrha svake javne politike i agende, sada već i u najrazvijenijim

centrima SAD i EU, setite se sada su i tamo najveći problem zidovi, a ne samo na zaostaloj balkanskoj i crnogorskoj periferiji, gde zidovi nikada nisu ni pali. Čime se ovaj veliki kontrast između ljudskog uma i kapitalističkog neuma, ova prava misterija odnosno zavera ćutanja o najvećem problemu našeg vremena, i da li se uopšte, može objasniti?

Naravno da može. Samo što za početak treba napustiti privilegije dvorske nauke. Jer se tek izvan ovih privilegija može videti i sam dvor. I odnos između dvora i nauke, moći i istine. Koji je dvosmeran ali asimetričan. Tako i u slučaju kapitalističke zloupotrebe tehnološke rente. Najbolji i najumniji ne čute, ali je onih drugih, na dvoru, i oko dvora, mnogo više. Na delu je banalna politička matematika a ne misterija.

Pa šta onda, oni najbolji i najumniji, i njihovi skromni sledbenici, među ovim drugim i autor ove kolumne, uopšte mogu da rade? Da odustanu, pređu na suprotnu stranu, odu u manastire, čekaju? Ili da neodustajno nastave, da šire tajnu o caru Trojanu? Naravno, samo ovo drugo. Jer se samo tako zatečena asimetrija vremenom može preokrenuti.

Ova i naredne tri kolumne Altervizije posvećene su upravo ovom velikom cilju. Prva, Misterija ćutanja, napravila je samo kratko uvodno otvaranje. Druga, Strah od pobune, podsetiće na ograničenu, veoma ograničenu racionalnost kapitalističkog uma odnosno neuma. Treća, Kapitalizam, čudovište koje je počelo da proždire samo sebe, zumiraće hegelovsku odnosno marksovsku dijalektiku sistema, koja je najzad došla po svoje, a poslednja, četvrta kolumna ove male serije, Najveća nepravda, još jednom će rezimirati, samo sada na konkretnijem i razvijenijem nivou, negativne, ali i pozitivne mogućnosti tehnološke rente, kao najznačajnijeg i najvećeg problema našeg vremena.

Motori, pištolji, eksplozije

Zahvaljujući svojim žestokim momcima, Berane je godinama redovan gost u medijskim crnim hronikama. Nekoliko posljednjih godina ovaj grad je držao leadersko mjesto na skali kriminala zahvaljujući aferi *Balkanski ratnik*, u kojoj su ovdašnji momci imali istaknute uloge

Kriminalni napad prepričan u novinskoj vijesti, koji se dogodio u Beranama posljednjeg dana prošle sedmice, nije previše uzbunio javnost, dok se nije pojavio snimak sa jedne od kamera obližnjih objekata. Društvene mreže tada su se zapalile, a najšira crnogorska javnost ostala je zabezeknuta pred onim što je na tom snimku zabilježeno.

Šokantno je djelovalo sa koliko hladnokrvnosti dvije osobe s motora prilaze parkiranom automobilu u kojem se nalazio Beranac **Edin Šuntić** (28) i pokušavaju da ga likvidiraju. Na snimku se vidi da osobe s motora nijesu marile što se pored vozila u kojem se nalazio Šuntić, u trenutku pucnjave, nalazilo dijete na biciklu i još jedno u neposrednoj blizini.

Takođe je jasno da se sve dešava

usred dana, na ulici prepunoj ljudi, koji u panici trče, dok jedan od motorista hladnokrvno ispaljuje hice iz pištolja u pravcu Šuntića.

Šuntić je bio parkiran ispred pekare, a desna vrata od automobila bila su otvorena dok je njegova djevojka izašla da nešto kupi. On pri prvom hicu startuje automobil i naglo skreće u Ulicu 29. novembra, dok motoristi jure za njim i nastavljaju da pucaju.

Edin Šuntić zna gdje bježi. Na kraju te dugačke ulice nalazi se zgrada policije. Nepovrijeđen i pred policijom istrčava iz automobila i ulazi u zgradu. Motoristi su negdje usput, ko zna gdje, skrenuli s putanje i nestali. Uzalud je policija te noći pojačala patrole i pretraživala grad. Motoru i motoristima nije bilo traga.

Nedjelja, miran dan u Beranama,

Edin Šuntić, na kojeg je pucano sa motora, nema kriminalni dosije. Ovo je drugi put da neko pokušava da ga ubije. Prvi put je to bilo blizu centra grada, nakon hapšenja njegovog brata Adnana zbog pokušaja pljačke zlatare u Vlasotincu, zajedno s još jednim Berancem i jednim Bjelopoljcem, i učesća u ubistvu policajca Miroslava Stamenkovića. Policajac je, prije nego je smrtno pogođen, uspio da ubije dvojicu Šuntićevih drugova

završen je, uz mnogo sreće bez ciljanih ili slučajnih žrtava, kojih je na trasi obračuna bilo dosta.

Ni ovog puta, kao ni u sličnim skorašnjim obračunima u Beranama, samo pukim slučajem niko nije stradao. S pravom je konstatovano kako su ulice u ovom gradu, a i u ostatku Crne Gore, počele da liče na meksičke.

Edin Šuntić, prema policijskim podacima, nema kriminalni dosije. Ipak, ovo je drugi put da neko pokušava da ga ubije. Prvi put je to bilo blizu centra grada, nedugo nakon hapšenja njegovog rođenog brata **Adnana** u Srbiji, zbog pokušaja pljačke zlatare u Vlasotincu, zajedno sa Veliborom Lutovcem i Darinkom Vušurovićem i učešća u ubistvu policajca Miroslava Stamenkovića.

Policajac je, prije nego je smrtno pogođen, uspio da ubije dvojicu Šuntićevih drugova. Tada se doznalo da Berane ima zavidan kriminalni podmladak.

Poslije ovog događaja u Srbiji, došlo se do saznanja da ova tri momka imaju debeo policijski dosije u Beranama, odnosno u Crnoj Gori.

Adnan Šuntić dosije u policiji ima zbog nasilničkog ponašanja i tuče. On je ranjen 4. septembra 2010. godine, kada je Beranac **Marko Zekić** poslije svađe pucao na njegovog brata od strica **Jasmina Šuntića**, koji je tada ubijen. Šuntić i Lutovac bili su predmet istrage pljačke zlatare u Sloveniji i tada im je uzet DNK uzorak.

Ubijeni Bjelopoljac Velibor Lutovac u krivičnoj evidenciji imao je pet djela. Mediji su tada prenijeli i da je stradali Beranac Darinko Vušurović tek bio izašao iz zatvora, i da u evidenciji ima nekoliko krivičnih djela. Od nanošenja lakših i teških tjelesnih povreda, do droge, za koju je i osuđivan.

Zahvaljujući žestokim momcima, Berane je godinama redovan gost u medijskim crnim hronikama. Nekoliko posljednjih godina ovaj grad je držao leadersko mjesto na

skali kriminala zahvaljujući aferi *Balkanski ratnik*, u kojoj su ovdašnji momci imali istaknute uloge.

Draško Vuković, najpoznatiji od svih, visokorangiran u **Šarićevom** klanu, izašao je iz cijelog slučaja kao svjedok saradnik.

Da mnogo Beranaca dobro pliva u švercu droge nije bila nikakva tajna ni prije akcije *Balkanski ratnik*.

Neki su u zatvorima u Latinskoj Americi, a o broju onih koji robijaju zbog toga u zemljama okruženja suviše je i govoriti poslije čitave serije tekstova koje je *Monitor* ranije ispisao o kriminalnim klanovima i švercu droge.

Neki od Beranaca koje potražuje Interpol Danske zbog narko poslova

Draško Vuković,
najpoznatiji
od svih,
visokorangiran u
Šarićevom klanu, izašao
je iz cijelog slučaja kao
svjedok saradnik

i dalje mirno šetaju beranskim ulicama.

Pri ovim činjenicama ne treba da čudi što Berane i sjever Crne Gore više proslavljaju sumnjivi momci, narkodileri i kriminalci međunarodnog kalibra, nego mnoge druge znamenite ličnosti. Internet stranice prepune su imena beranskih kriminalaca i umnožavaju se proporcionalno s povećanjem težine njihovih policijskih dosijea.

Vjerovatno je upravo ovako, kao sada s motora, izgledao prošle godine napad na automobil Beranca **David** **Kasumovića**. Samo što u automobilu za volanom nije bio David, koji je bio meta, već njegov stric **Osman**. Osman je tada zadobio povrede nogu.

Policija je i tada pretraživala skutere po gradu, ali od onog s kojeg je pucano u Kasumovića nije bilo traga. Taj slučaj je do danas ostao nerasvjetljen.

David Kasumović izbjegao je smrt i samo nekoliko mjeseci kasnije kada je pod automobil koji je vozio prethodne noći, kasnije parkiran

Berane je prepuno „bezbjednosno interesantnih osoba“ spremnih za najteža krivična djela. Česte paljevine i demoliranja automobila više se i ne registruju u medijima, niti policija o tome izdaje saopštenja. Neko je prebrojao da je od izbijanja rata na teritoriji bivše SFRJ, u ovom gradu odjeknulo najmanje četrdeset eksplozija

u Ulici Miljana Vukova, otkriven eksploziv. Oko dva kilograma teška opasna naprava bila je dovoljna da dignu u vazduh ne samo automobil već i sve kuće u okolini. Na sreću, nije eksplodirala, a akcija deaktiviranja trajala je skoro čitav dan.

Kasumović je ranije osuđen na devet i po godina zbog pokušaja ubistva, ali je do pravosnažnosti na slobodi.

Za podmetanje eksploziva na svega četiri i po godine osuđen je Beranac **Miomir Đukić** (28). Đukić je uhapšen dok je pomagao Podgoričaninu **Vidoju Stanišiću** da pređe granicu kod Rožaja i pobjegne iz Crne Gore.

Berane je za kratko vrijeme postalo ponovo prepuno bezbjednosno interesantnih osoba, za koje se vjeruje da su spremni za najteža krivična djela. Česte paljevine i demoliranja automobila više se i ne registruju u medijima, niti policija o tome izdaje saopštenja.

Neko je prebrojao da je od izbijanja rata na teritoriji bivše SFRJ u ovom gradu odjeknulo najmanje četrdeset eksplozija čiji su režiseri ostali nepoznati.

Tufik SOFTIĆ

DEJAN MIJOVIĆ, BIVŠI ČLAN BORDA I MALI AKCIONAR ELEKTROPRIVREDE

Organizovana pljačka depozita EPCG

peraciju preuzimanja akcija *Rudnika uglja* (RUP) od strane *Elektroprivrede* (EPCG)

za sada je, po svemu sudeći, samo usporilo opredjeljenje Vlade da zbog navodnog konflikta interesa prepusti anonimnom akcionaru sa 0,08 odsto vlasništva u EPCG da u ime države donese tu odluku, kaže u razgovoru za *Monitor* Dejan Mijović, ekonomski analitičar, bivši član borda i jedan od manjinskih akcionara EPCG koji su se na martovskoj Skupštini društva suprotstavili naumu o isplati više od 30 miliona eura akcionarima RUP-a. „Za svaku pohvalu su napore Vasilija Miličkovića da tužbom zaštititi javni interes, s tim što mnogi poznavao ci stanja našeg sudstva tvrde da privremene mjere ne bi bilo da je neki drugi sudija ili sutkinja, a ne Nataša Bošković, dobio/la ovaj predmet.“

MONITOR: Šta ste vi preduzeli?

MIJOVIĆ: Ja sam takođe, kao manjinski akcionar EPCG, u svojstvu zviždača i prije i nakon Skupštine akcionara održane 28. marta prijavio taj prekršaj i druge povezane sumnjive radnje Agenciji za sprečavanje korupcije. Ukazao sam na paradoks da je Vlada glasala za izvještaj *Deloitte Touche* Beograd o procjeni vrijednosti *Rudnika*, a da se istovremeno uzdržala od glasanja o kupovini akcija RUP-

Iz EPCG se namjerava izvući skoro 80 miliona eura za kupovinu akcija RUP-a i raspodjelu (lažne) dobiti. A onda još 120 miliona za otkup njenih akcija od A2A. Tom brutalnom pljačkom koja neodoljivo asocira na organizovani kriminal, vrh DPS-a je definitivno potvrdio sumnje da mu je razvoj energetike posljednji a ne najviši prioritet

a iako nije bila, niti je mogla da bude, u konfliktu interesa prilikom raspolaganja državnim imovinom, tj. prilikom odlučivanja o podržavljenju *Rudnika*. Kao što ne bi bila da se radilo o njegovoj privatizaciji.

Naprotiv, Vlada nije smjela da prepusti da o državnoj imovini odlučuje zastupnik anonimnog vlasnika (preko custody računa) 0,08 odsto akcija EPCG, iza kojeg možda stoji baš neko ko zaista ima konflikt

interesa, možda čak i neki manjinski vlasnici RUP-a!?

Tim povodom sam na sastanku u Agenciji dobio obavještenje da će oni ispitati moju prijavu, a možda je i proslijediti državnom tužilaštvu. Od tada je prošlo više od dva mjeseca, pa ne znam da li se Agencija i dalje njome bavi ili čeka da „prelomi” Privredni sud.

MONITOR: *Može li Privredni sud spriječiti realizaciju pripremljenog plana „napada” na depozite EPCG?*

MIJOVIĆ: To ćemo saznati narednih dana, možda vrlo brzo ako sud ukine privremenu mjeru i

dozvoli otkup akcija *Rudnika*. Ja sam, nažalost, iz formalno pravnih razloga odustao od zahtjeva da Privredni sud poništi Skupštinu akcionara od 30. decembra prošle godine na kojoj se odlučivalo o smanjenju kapitala i pokrivanju gubitaka društva, pri čemu sam se pozvao na povredu procedure o sazivanju Skupštine akcionara. To sam uradio jer nisam blagovremeno registrovao u CDA svoje akcije u EPCG, pa nisam imao pravo da glasam na toj sjednici. Ostaje „nada” da će reagovati Agencija za sprječavanje korupcije kojoj sam istovremeno prijavio povredu javnog interesa zbog odluke većinskih akcionara da se dobici EPCG od 53 miliona eura

ne upotrijebe za pokrivanje akumuliranih gubitaka društva, kao što nalažu pravila domaćinskog poslovanja, već da se to uradi smanjenjem kapitala što može samo biti posljednje a nikako prvo sredstvo kojem se pribjegava za pokrivanje gubitaka.

Ta odluka je ne samo u suprotnosti sa

Vlada se uzdržala od glasanja o kupovini akcija RUP-a iako nije bila, niti je mogla da bude, u konfliktu interesa prilikom raspolaganja državnom imovinom, tj. prilikom odlučivanja o podržavljenju *Rudnika*. Kao što ne bi bila u konfliktu ni da se radilo o odluci o njegovoj privatizaciji

dosadašnjom poslovnom praksom već predstavlja i loš presedan na koji bi se mogla pozivati i druga državna i privatna preduzeća, što je vrlo štetno po društvo.

MONITOR: *Molim vas, precizirajte nam suštinu tog problema.*

MIJOVIĆ: Ovim je otvorena mogućnost da se, umjesto za pokrivanje postojećih gubitaka, ostvarena dobit podijeli u vidu dividendi akcionarima, čime bi EPCG ostala bez značajnog iznosa sredstava potrebnih za poslovanje.

Za razliku od drugih zemalja, pa i naših susjeda, ova problematika nije precizno regulisana zakonom, što možda i nije slučajno. Bez obzira na to, ovakav nedomaćinski odnos prema državnoj imovini ukazuje na sumnju da su moćni pojedinci koji su presudno uticali na donošenje ove odluke to uradili u korist privatnog a na štetu javnog interesa. Zato sam zatražio od Agencije a ne od Privrednog suda da to istraži, nadam se prije nego što EPCG donese najavljenu odluku o raspodjeli dobiti na Skupštini društva koja će se vjerovatno zakazati sredinom jula. Ne bih stavio ruku u vatru da će mi Agencija dati za pravo, ali činjenice na koje ukazujem svakako neće promaći javnosti pa neka ona presudi.

MONITOR:
Umjesto isplate 30-

tak miliona za akcije Rudnika, šta je bio pravi način za integraciju dva akcionarska društva (EPCG i RUP)?

MIJOVIĆ: Vlada i A2A su kao partneri i akcionari sa dvotrećinskom većinom u EPCG i RUP mogli spojiti dva društva u jedno. Niko ne bi bio oštećen, samo bi Vlada malo više platila A2A da izađe iz ovako integrisane EPCG ali društvo ne bi ostalo bez 31 milion eura potrebnih za modernizaciju. Vlada je, međutim, prepusila mnogo manjem akcionaru Acu Đukanoviću da se uz A2A samoproglašuje većinskim vlasnikom RUP-a, da bi zatim prihvatila njihovu ucjenjivačku ponudu/zahjev da im otkupi akcije RUP po previsokoj cijeni od 6,4 eura, čime su izdali državu i njene interese.

MONITOR: *Zašto većinski akcionari EPCG nijesu željeli da povedu priču u pravcu fer razmjene akcija, bez „ataka“ na depozite Elektroprivrede?*

MIJOVIĆ: Predstavnici Vlade, EPCG i RUP tvrdili su ovih dana da nije bilo potrebne saglasnosti akcionara, što je smiješno kada znamo strukturu vlasništva. Zašto bi se, uostalom, A2A, koja je jedina mogla da blokira ovu transakciju, bunila ako bi bila isplaćena od strane Vlade umjesto od EPCG? U fer iznosu, naravno, a ne onom koji izdaleka smrdi na korupciju.

MONITOR: *A2A će u tom poslu dobiti iznos približno ravan onome što su prvo uzeli na ime konsultantskih usluga, a potom - u strahu od krivične odgovornosti - vratili na račune EPCG. Da li je to slučajnost?*

MIJOVIĆ: Da li je to slučajnost ili ne, u normalnoj pravnoj državi bi utvrdilo tužilaštvo i sudovi. Lično, ne vjerujem niti znam nekoga ko vjeruje da će se, dok je ove vlasti, naše tužilaštvo i sudovi na taj način baviti ne samo ovim već i drugim poslovima pokrenutim nakon čudnih izmjena prvobitnog privatizacionog ugovora sa A2A iz kojih bi pored italijanskog partnera najveću korist mogao imati brat Mila Đukanovića.

MONITOR: *Da li je otkup akcija*

O dolasku ozbiljnih investitora iz razvijenih zapadnih zemalja nema ni govora dok se ovdje ne promijeni vladajuća garnitura. Zato je najvjerovatniji scenario da će vlast pokušati da u EPCG uvede nekog partnera iz zemalja regiona, Bliskog ili Dalekog Istoka sa čijim je čelnicima – kao sa sebi sličnima – već dobro „uhodala“ poslovnu saradnju

RUP dio većeg, već ugovorenog aranžmana sa A2A o njihovom izlasku iz EPCG i Rudnika?

MIJOVIĆ: Da, to je samo dio znatno većeg tajnog aranžmana koji je, po svemu sudeći, ugovoren još u prvoj polovini 2016. a zatim djelimično formalizovan u julu iste godine novim, potpuno nepotrebnim ugovorom između Vlade i A2A. Tada su izbačeni ključni djelovi privatizacionog ugovora iz 2009. koji su štitili interese države, EPCG i njenih manjinskih akcionara. Svoju punu formu taj će aranžman, čija je suština organizovana pljačka nagomilanih depozita EPCG, dobiti tek nakon oktobarskih izbora te godine, kada su se stekli uslovi da se prizna kako neće biti najavljene zajedničke gradnje II Bloka termoelektrane Pljevlja.

MONITOR: *Kako gledate na*

ideju da EPCG svojim novcem otkupi sopstvene akcije?

MIJOVIĆ: Ugovorom o realizaciji *put opcije* sa A2A koji je usvojila sindina Skupština Crne Gore, država je natjerala EPCG da protivno interesu društva svojim novcem isplati Italijanima preko 120 miliona eura u naredne dvije godine za sopstvene akcije koje će, prema zakonu, biti poništene ako ne budu privatizovane u roku od 12 mjeseci. Pošto je takav ishod sasvim moguć, ako se za promjenu namjerava privući ozbiljan a ne of-šor investitor, EPCG će ostati i bez para i bez akcija koje će opet pripasti državi koja za njih nije dala ni cent.

Pored toga, iz EPCG se namjerava izvući skoro 80 miliona eura za kupovinu akciju RUP-a i raspodjelu (lažne) dobiti. Ovom brutalnom pljačkom koja neodoljivo asocira na organizovani kriminal, vrh DPS-a je definitivno potvrdio sumnje da mu je razvoj energetike posljednji a ne najviši razvojni prioritet.

MONITOR: *Ima li Vlada već u vidu nekog novog investitora za Elektroprivredu?*

MIJOVIĆ: S obzirom na to da se vrlo loš investicioni imidž naše zemlje i dalje pogoršava, čemu je uveliko doprinio neuspjeh patnerstva sa A2A, o dolasku ozbiljnih investitora iz evropskih i drugih razvijenih zapadnih zemalja nema ni govora dok se ovdje ne promijeni vladajuća garnitura. O tome sam ovih dana dobio dodatne potvrde od relevantnih sagovornika, pa je najvjerovatniji scenario da će vlast pokušati da u EPCG uvede nekog partnera iz zemalja regiona, Bliskog ili Dalekog Istoka sa čijim je čelnicima – kao sa sebi sličnima – već dobro „uhodala“ poslovnu saradnju.

Uostalom, predsjednik Đukanović, stvarni gospodar države, to opredjeljenje više i ne krije pošto kaže da će Crna Gora graditi evropski kvalitet života sa ili bez EU. Da li je pravovremeno donio ovu odluku ili je, kao Sanader, malo zakasnio, ostaje da se vidi.

Zoran RADULOVIĆ

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Organizovani kriminal se organizuje da dugo traje“.

**Mevludin Nuhodžić,
ministar
unutrašnjih poslova**

Joško Eterović

Slikar i vajar govoreći o blizu 100 hiljada slikara koji žive u Parizu:

„Danas moraš imati kompjutor u glavi, a to znači da moraš znati sve što se događa u svijetu umjetnosti kako bi pronašao neku svoju malu nišu u koju se možeš ubaciti, gdje možeš dati nešto svoga, gdje još nitko prije tebe nije bio“.

(telegram.hr)

Ljubica Šekularac

Bodibilderka iz Bijelog Polja nakon što je osvojila balkansko i kvalifikovala se za evropsko prvenstvo:

„Očekujem zlato i prvo mjesto. Samo ću da radim, gladujem, treniram, treniram i pokažem šta sve može žena u mojim godinama – prvo da izgleda ženstveno i lijepo, a drugo da bude uspješna sportistkinja, majka, baka, drugarica...“

(fosmedia.me)

Gordan Duhaček

Nakon što je njemačka televizija objavila prilog o NP Plitvice pod naslovom Smeće i smrad u prirodnom raju, novinar je napisao članak koji je naslovio:

„Plitvičko jezero govana kao metafora Hrvatske kakvu je stvorio HDZ“.

(index.hr)

Kristin Lagard

Direktorica MMF-a:

„Oblaci nad globalnom ekonomijom su sve veći i sve tamniji“.

(index.hr)

Petra Bubanja

Baranka koja je na državnom Univerzitetu Floride, u Talahasiju, stekla titulu doktora violine:

„Čast mi je biti prva žena koja je doktor violine u Crnoj Gori, ali prioritet mi je bio lični napredak“.

(Vijesti)

Zlatko Vidačković

Umjetnički direktor Pula film festivala:

„Mnogi ne znaju kako je prva revija održana 1938. godine, kada su se prikazivali američki, francuski i talijanski naslovi. Nije bilo propagandnih filmova tog doba, no ta se revija ipak dugo prešućivala kad se govorilo o povijesti festivala. Mislim da je to loše, jer su projekcije na najstarijem filmskom festivalu na svijetu, onom u Veneciji, počele 1932, a vidimo kako Pula nije puno kasnila“.

(jutarnji.hr)

Deni Morison

Irski pisac i republikanski aktivista, nekadašnji član Irske republikanske armije (IRA):

„Još kada sam prvi put ležao u zatvoru `72-73, kao devetnaestogodišnjak, tamo sam čitao male crvene knjižice o Titu i divio se jugoslovenskim partizanima. Čitao sam tada i o norveškom i o francuskom pokretu otpora ali uvek sam mislio da je Tito, koji je za mene istinska socijalistička ikona, vodio jedan od najuspešnijih pokreta otpora nacistima“.

(novosti.rs)

Faruk Hadžibegić

Bivši selektor fudbalske reprezentacije BiH:

„Hrvatska i Srbija imaju dobre reprezentacije, međutim ja ne vidim i ne osjećam pobjedničku atmosferu, tako da ne vjerujem da mogu napraviti veliki rezultat. Volio bih da prođu u drugu fazu takmičenja i da se nakon toga pokušaju motivisati kako bi napravili nešto, a pod velikim rezultatom smatram dolazak u polufinale ili finale. Konkurencija je zaista jaka, a pored toga što bi volio da naprave neki rezultat, ipak nisam preveliki optimista“.

(klix.ba)

Vladimir Kulić

Profesor arhitekture na Univerzitetu u Floridi:

„Arhitekti u socijalističkoj Jugoslaviji osvojili široko polje

slobode, ne samo u smislu estetike i reprezentacijskih strategija, već i u oblikovanju upotrebljivog prostora. Ovo što govorim u direktnoj je suprotnosti s tezom o totalitarnosti jugoslovenskog socijalizma, po kojoj su 'pravi' kreatori prostora bili političari, dok su arhitekti bili samo podređeni izvršioci naredbi. To nije bilo tako“.

(portalnovosti.com)

Milena Marković

Književnica na pitanje što nas i kako oblikuje i šta mi oblikujemo:

„Oblikovanje ne postoji. Treba da postoji ozbiljno školstvo i elementarna sigurnost koja treba da potraje nekoliko decenija da bi zajednica uspela da stvori i oblikuje sledeći viši civilizacijski oblik svog potomstva. Da sada neka ličnost nešto oblikuje na javnoj sceni, to ne postoji. Baza, pa nadgradnja, ostalo su prazne priče“.

(Blic)

Valentin Incko

Visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH:

„Mogli bi se dogovoriti za infrastrukturu, zdravstvo, ekonomiju, nikome ne bi ništa falilo. MMF, Svetska banka, EBRD bi da daju još više novca, a niko ne bi gubio identitet, svoje latinice, ćirilice, kulture. Za nas je BiH po tome interesantna. Ovo nije dosadna zemlja. Ima toliko kultura i religija“.

(N1)

Dejvid Homel

Kanadski pisac i novinar:

„Mnogi Amerikanci zbog globalizacije izgubili su posao i zbog toga su ljuti. Kao i u evropskim populizmima, svoj bes ispoljavaju tako što se okreću partijama desne orijentacije i kandidatu koji ih zabavlja, kao dečak koji psovke izgovara najglasnije što može. Kao da kaže: vidi što ja umem. To isto radi i Tramp. Kao sedmogodišnjak koji ima moć, a to je malo opasno“.

(Politika)

OD SADA I ZA
PENZIONERE

TEHNOMAX

POTROŠAČKI KREDITI

do 24 mjesečne rate

N kamate
E troškova

B odlaska u banku

Sve na jednom mjestu!

**HIPOTEKARNA
BANKA**

Svijetu prijeti nestašica pijeska

Pijesak je jedno od najkorištenijih prirodnih dobara, a on nestaje jer ga trošimo brže nego što ga naš planet može proizvesti, piše *Business Insider*. Točnije, godišnje potrošimo oko 50 milijardi tona pijeska, što je duplo više nego što ga sve rijeke svijeta proizvedu. Naime, iako baš i ne razmišljamo o pijesku, koristimo ga na dnevnoj bazi. Primjerice, ovaj članak čitate upravo s nečega što je napravljeno od pijeska.

Nakon zraka i vode, pijesak je jedno od najkorištenijih prirodnih dobara, a trošimo ga čak više i od nafte. Koristi se u proizvodnji elektronike, stakla, nafte (postupkom

zvanim frakturiranje), hrane, vina, pasti za zube, kozmetike, papira, boje, plastike i mnogih drugih proizvoda.

No, najviše se koristi u građevinarstvu. Ondje se koriste veoma velike količine pijeska kako bi se umiješali beton i asfalt te proizvele cigle. Beton, primjerice, čine oko 10 posto cementa, 15 posto vode i čak 75 posto pijeska. Tako je za izgradnju kuće prosječno potrebno 200 tona pijeska, za bolnicu oko tri tisuće tona, dok se za samo kilometar autoceste potroši čak 10 tisuća tona pijeska. A izgradnja svega navedenog raste iz godine u godinu jer je gradova sve više i sve su veći, pogotovo u zemljama u razvoju.

Najveći potrošač pijeska je, kao što se može pretpostaviti,

Kina, a ta ga država ne koristi samo za beton i izgradnju nebodera, već i za teritorijalno širenje. Naime, osim gradova, Kina je uz pomoć pijeska izgradila i otoke u Južnokineskom moru, a u tome nije jedina. Primjerice, Palmini otoci i umjetni arhipelag Svijet u Dubaiju najveći su projekti izgradnje otoka za koje je bilo potrebno čak 186,5 milijuna kubnih metara pijeska. No, ono što je nevjerojatno jest da je Dubai, koji doslovno ima pijesak pod nogama, za te projekte morao uvesti pijesak.

Da pojasnimo, iako pijesak postoji na mnogim

dijelovima svijeta i to u enormnim količinama, nije svaki pijesak pogodan za građevinarstvo. Naime, pijesak iz pustinja je beskoristan budući da erozije vjetra čine pustinjska zrnca pijeska presitnima i „preokruglima“ za građevinarske svrhe. Tako se koristi isključivo pijesak iz ležišta u jezerima, rijekama i morima (čija su zrnca uglavita i povezuju se poput puzzli), a njega naravno nema dovoljno te su mnoge zemlje koje žive na pijesku, poput Saudijske Arabije, Katara i Ujedinjenih Arapskih Emirata, prisiljene uvoziti pijesak kako bi mogle izgraditi silne nebodere kojima se diče.

Posljedično, crpljenje pijeska postalo je industrija vrijedna 70 milijardi dolara koja je dovela do mnogih problema. Jedan od njih je gubitak mikroorganizama kojima je pijesak na dnu voda dom zbog čega neke životinjske vrste ostaju bez hrane. Tako su stanovnici područja oko jednog od najvećih kineskih jezera Pojang ostali bez određenih prehrambenih proizvoda budući da je crpljenje pijeska uzrokovalo odumiranje jezerskog života. Osim toga, crpljenje pijeska uzrok je i mnogih poplava i drugih prirodnih katastrofa poput oluja i tsunamija, a najbolji primjer za to je Šri Lanka. Naime, istraživanja su pokazala da je upravo intenzivno crpljenje pijeska uzrok tsunamiju koji je 2004. poharao ovu otočnu državu. Iz tih su razloga vlade diljem svijeta počele regulirati i ograničavati crpljenje pijeska.

No, to je dovelo do novih problema – ilegalnog crpljenja i razvoja crnog tržišta pijeska. Crno tržište pijeska vrijedno je 2,3 milijarde dolara godišnje, a najrazvijenije je ono u Indiji gdje je najjača kriminalna organizacija tzv. „pješčana mafija“. Naime, radi se o grupi poduzetnika, vozača i raznih kriminalaca koji zapošljavaju oko 75 tisuća siromašnih Indijaca. Zaposlenici pješčane mafije 12 sati dnevno zarone po otprilike 200 puta i rukama iskopavaju pijesak za bijednih 15 dolara po napunjenom brodu.

Osim toga, ilegalno crpljenje pijeska uništilo je cijele otoke. Tako je čak 25 indonezijskih otoka jednostavno nestalo zbog izvoza pijeska s njihovih plaža u Singapur, koji je tim pijeskom povećao svoj teritorij za oko 20 posto. Tek 2010, odnosno 50 godina kasnije, Indonezija i Malezija su zabranile izvoz pijeska, a brojni malezijski državnici uhićeni su za primanje mita i seksualnih usluga za ilegalni pijesak.

Jutarnji.hr

Crppljenje pijeska je industrija vrijedna 70 milijardi dolara godišnje, a čak ima i svoje crno tržište

Partijsko zapošljavanje važnije od EU preporuka

Javni sektor Crne Gore čini oko 60.000 zaposlenih, na čije se zarade i naknade troši više od pola milijarde eura godišnje. Ključni je nalaz analize Začarani krug racionalizacije koju je Institut Alternativa uradio u okviru projekta *Civilno društvo za dobru upravu: Da služi i zasluži!*.

Ono što je zabrinjavajuće je trend rasta troškova koje građani plaćaju armiji zaposlenih u javnom sektoru. Pa umjesto da se ovaj sektor racionalizuje i troškovi smanje, oni se iz godine u godinu povećavaju. Tako će se tokom ove

Na državnom nivou zaposleno je 39.306 službenika, čije zarade koštaju oko 439 miliona. Oko 47 miliona iznose zarade na lokalnom nivou, za 12.174 zaposlena. No, ni to nije sve - cifra se u konačnom penje na više od pola milijarde eura

godine skoro jedna četvrtina budžeta na nacionalnom i lokalnom nivou potrošiti na zarade zaposlenih. Prema podacima Ministarstva javne uprave iz januara 2018,

na državnom nivou zaposleno je 39.306 službenika, čije zarade koštaju oko 439 miliona. Oko 47 miliona iznose zarade na lokalnom nivou, za 12.174 zaposlena. No,

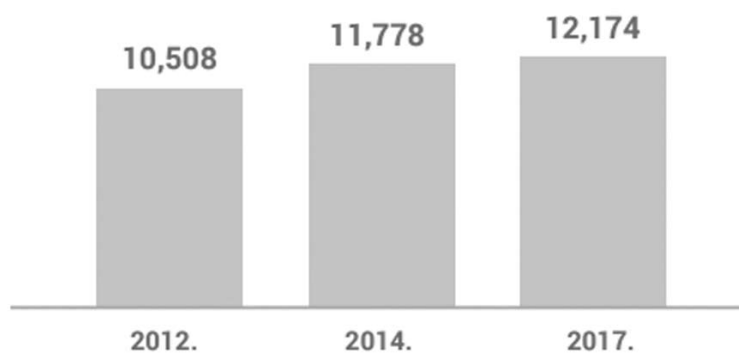

• BROJ ZAPOSLENIH U JAVNOJ UPRAVI KONSTANTNO RASTE: Planovi o racionalizaciji samo za zavaravanje Brisela

ni to nije sve, tome treba dodati i troškove koje po ovom osnovu nastaju za još oko 10.000 zaposlenih u tzv. nezavisnim tijelima i javnim preduzećima. U mnogima od njih država sve i da hoće nema pravo da ograničava kadrovsku politiku, a iako često imaju monopolnu poziciju većina javnih preduzeća ostvaruje gubitke.

Spisku nikad kraja, pa ukupnoj sumi za ljudske resurse treba dodati i izdatke po osnovu isplate ugovora o djelu, koji prosječno iznose od šest do sedam miliona godišnje (6,29 miliona eura prema planu za 2018. godinu). A nezaobilazni su i vanredni troškovi pa je samo u periodu 2012 – 2015, za troškove sudskih sporova isplaćeno 71 milion eura, od čega je značajan dio uzrokovan sporovima u oblasti radnih odnosa.

Neke od institucija nijesu bile spremne da dostave stanje o broju zaposlenih. Vojska Crne Gore je obrazložila da je kadrovska politika odbrane definisana obavezama koje proističu iz članstva u NATO, a Centralna banka Crne Gore se pozvala na nezavisnost institucije. O ozbiljosti sa kojim se ovaj posao radi govori i podatak da Vlada teško dolazi i do početnih podataka. Naime, do polovine maja samo sedam od 23 jedinice lokalne samouprave dostavile su odgovore na upitnik Ministarstva javne uprave, a presjek podataka za pet ključnih sektora na državnom nivou - sektora pravosuđa, rada i socijalnog staranja, unutrašnjih poslova, zdravstva i prosvjete takođe nije pripremljen.

Rast broja zaposlenih na lokalnom nivou

Više zaposlenih i veće plate

Kako na državnom, tako i na lokalnom nivou broj zaposlenih, uprkos krizi opštinskih finansija, raznim vidovima pritiska da se sprovede racionalizacija i smanjenje troškova, u stalnom je porastu.

U 2012. godini bilo je 10.508 zaposlenih u organima lokalne uprave, javnim ustanovama i preduzećima čiji je osnivač opština. Na kraju 2014. godine iznosio je 11.778. A tokom 2017, lokalne samouprave imale su 12.174 zaposlenih. Dakle, broj zaposlenih se u odnosu na 2014. godinu povećao za 396, a najviše je porastao u opštinama Rožaje, Kotor, Tivat i Podgorica.

U *Analizi* se navodi da nije jasno na koji će način Vlada primorati lokalne samouprave da smanje broj zaposlenih u procesu optimizacije, kad to nije uspjela nijednim ranijim mehanizmom, uključujući ugovore o reprogramu poreskog duga. Ističe se i da Ministarstvo finansija nije spremno da ograniči samovolju lokalnih samouprava i podliježe pritiscima koji dolaze s političkog nivoa i iz samih lokalnih samouprava.

A iako je ukupna finansijska stabilnost lokalnih samouprava u posljednjoj deceniji ozbiljno narušena drastičnim padom prihoda i rastom zaduženosti, troškovi zarada zaposlenih u stabilnom su rastu. U odnosu na 2008, lokalne samouprave su na kraju 2017. godine imale skoro 130 miliona manje prihoda i 140 miliona više duga. S druge strane, ukupne zarade na lokalnom nivou u 2017. bile su za pet miliona veće od onih iz 2008.

Ašto čini Vlada, osim što zapošljava uglavnom partijski podobne? Olako daje obećanja. Pa je tako predviđela da će do 2020. godine smanjiti broj

zaposlenih u javnom sektoru za 5% na nacionalnom nivou i 10% na lokalnom nivou, odnosno da će oko 3.200 zaposlenih prestati da radi u javnoj upravi.

Podaci Ministarstva javne uprave o broju zaposlenih u javnom sektoru (januar 2018)

Centralni nivo	Ministarstva	2 816	39 306	51 480
	Organi u sastavu	11 006		
	Nezavisna tijela	1 610		
	Javne institucije	23 874		
Lokalni nivo	Organi lokalne uprave	4 378	12 174	
	Javne institucije na lokalnom nivou	1 190		
	Javna preduzeća i nezavisne agencije na lokalnom nivou	6 606		

P r e t h o d n o obećanje o smanjenju broja zaposlenih za 10 odsto iz 2013. ostalo je mrtvo slovo na papiru. Rezultati racionalizacije nakon godinu dana bili su katastrofalni – 2014. godine umjesto smanjenja broj zaposlenih se povećao za 1.846, sljedeće

godine zabilježeno je povećanje zaposlenih za 1.199.

U *Analizi* se navodi da se teško nadati uspjehu nove optimizacije ukoliko je rašireno uvjerenje da na centralnom nivou i u ministarstvima nema prostora za smanjenje broja zaposlenih. Čak su u institucijama ubijedjeni da im nedostaje kadrova.

Kadrovski planovi Vlade osim naglašavanja koliko će zaposlenih steći uslove za penziju, govore isključivo o potrebi za novim zapošljavanjem, bez ukazivanja na viškove zaposlenih. Samo tokom ove godine planirano je zapošljavanje ukupno 704 državna službenika i namještenika. Mnoga od tih zapošljavanja se pravdaju neophodnošću novih službenika potrebnih za proces pristupanja Evropskoj uniji (EU).

Aiz EU odavno stižu upozorenja da se broj zaposlenih u javnoj upravi mora smanjiti. Kao podsticaj za sprovođenje reformi, EU je kroz novi finansijski instrument uvela i mehanizam direktne budžetske podrške, koji u oblasti reforme javne uprave za Crnu Goru u periodu 2018 – 2020 iznosi 15 miliona eura. Kao pokazatelj ispunjavanja ovog cilja, predviđeno je smanjenje učešća zarada zaposlenih u tekućim izdacima budžeta za 4% do 2020, kao i smanjenje broja zaposlenih na centralnom i lokalnom nivou za 10%.

U *Analizi* se zaključuje da se umjesto sistemskog rješavanja problema u kadrovskom planiranju u javnoj upravi, žele kroz brza rješenja (penzionisanje, otpremnine, ukidanje ugovora na određeno vrijeme) dostići planirani rezovi. Na taj proces se gleda kao na obavezu nametnutu spolja, a čije sprovođenje ima finansijske koristi ne kroz uštede i smanjenje tekućih troškova, već kroz sektorsku budžetsku podršku EU.

Podrška EU je dobrodošla, ali praksa partijskog zapošljavanja je još uvijek prioritarna.

Predrag NIKOLIĆ

KOLAŠIN: SVE POPULARNIJE PČELARSTVO

Antistres terapija uz solidnu zaradu

Udruženje pčelara *Kolašin* ima oko 30 članova. Međutim, kako kažu, još tri puta toliko njihovih sugrađana bavi se pčelarstvom i od toga solidno zarađuje. Ta, sve popularnija grana poljoprivrede privlači i mlade, a Kolašin je, kažu, zbog bogatstva flore, pravi raj za pčelinja društva.

Iako je mnogo onih koji su predanim radom zaslužili titulu uspješnih pčelara, među najistaknutijim su **Bogoljub Bogi Bulatović, Velibor Šćepanović, Radojica Tapušević, Ivan Rakočević, Božidar Vuković, Milija Vujisić, Miličko Bulatović, Momir Šubara, Radoje Čobeljić...** To su pčelari sa 20 i više pčelinjih zajednica.

„Istina je da mnogi pčelari još nijesu prepoznali korist od udruživanja, pa nijesu svi u našem udruženju. Međutim, sa zadovoljstvom mogu kazati da interesovanje za pčelarstvo stalno raste. Sve veći broj mladih ljudi prepoznaje pčelarstvo kao oblast poljoprivrede u kojoj može obezbijediti egzistenciju, jer je područje Kolašina zbog raznolikosti flore bogomdano za razvoj pčelarstva“, kaže Šćepanović.

Njegove kolege ističu da su prednosti pčelarstva nad ostalim granama poljoprivrede mnogobrojne. To korisno i lijepo zanimanje, ističu, prije svega, antistres je terapija, pa onda i način za solidnu zaradu.

„U današnje vrijeme, prepuno stresa, ulazak u pčelinjak prava je relaksacija i odmor duše. Prednost je i to što se radi o sezonskom poslu. Radovi u pčelarstvu počinju u aprilu, a završavaju se u septembru, što

Više od 100 Kolašinca, uglavnom mladih, bavi se pčelarstvom. Broj pčelara iz godine u godinu raste, a oni koji su odabrali tu granu poljoprivrede kao svoje zanimanje ističu mnoge prednosti boravka među košnicama. Neki od njih uspješno su se oprobali i u povezivanju pčelarstva s turizmom, znatno uvećavajući prihode

je nezamislivo kod ostalih grana poljoprivrede, koje zahtijevaju cjelogodišnji rad. Na taj način pčelari imaju vrijeme za odmor ili neki drugi posao“, kažu u Udruženju.

No, s druge strane, nijesu lišeni ni problema. Minule dvije godine, na primjer, bile su izuzetno teške. Muke pčelara odnose se, prije svega, na klimatske promjene. U toj grani poljoprivrede, koja se odvija pod „otvorenim nebom“ i prinosi meda uveliko zavise od vremenskih uslova. Prošla godina, naročito, bila je, kažu, jedna od najgorih koju pamte. Velika količina kiše u februaru i martu na sreću, nije usporila razvoj vegetacije, što je uslov da ova godina

bude dobra prilika da bar djelimično nadomjestite gubitke. Osim toga, sve se manje ljudi bavi stočarstvom, što se negativno odražava i na pčelarstvo. Sve siromašniji stočni fond razlog je što mnoge livade zarastaju, a zna se da je na području opštine Kolašin livadska paša glavna i najvažnija paša

Ipak, godina bi, tvrdi Šćepanović, kad je riječ o prinosu meda, mogla biti jedna od boljih u posljednje dvije decenije. Pčele su uspješno prebrodile zimu i, zahvaljujući idealnim vremenskim uslovima u aprilu, u potpunosti iskoristile „voćnu pašu“ i dostigle vrhunac u razvoju. Pojedini pčelari vrcali su med u maju što do sada, tvrde, nije zabilježeno na području Kolašina.

Sada je u toku najvažnija livadska paša od koje pčelari očekuju dobre prinose meda, kojima će nadomjestiti gubitke iz posljednje dvije godine.

Pčelari kažu da podršku dobijaju uglavnom od Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, kroz agrobudžet.

„To se odnosi na regres za nabavku selekcionisanih matica, zatim ljekova za pčele, preradu voska, pogačica i invertnog sirupa za prihranu pčela. Pored toga, pčelari kroz javne pozive koje sprovodi Ministarstvo poljoprivrede mogu nabaviti nedostajuću opremu i izgraditi ili rekonstruisati objekte za vrcanje i skladištenje meda“, objašnjavaju u kolašinskom Udruženju.

Kolašinski pčelari smatraju da bi u narednom periodu trebalo razmisliti o uvođenju subvencija u pčelarstvu kao i u ostalim granama poljoprivrede. U tom slučaju, pčelari bi dobijali podršku po košnici, što bi se, smatraju, izuzetno pozitivno odrazilo na razvoj pčelarstva

Trebalo bi, smatraju oni, u narednom periodu razmisliti i o uvođenju subvencija u pčelarstvu kao što je to slučaj u ostalim granama poljoprivrede. U tom slučaju, pčelari bi dobijali podršku po košnici, što bi se, smatraju, izuzetno pozitivno odrazilo na razvoj pčelarstva.

Neki od članova kolašinskog Udruženja pokazali su kako je veza između pčelarstva i turizma vrlo unosna i održiva. Na farmi Šćepanović, jedinoj farmi meda na sjeveru države, to dokazuju godinama. Na toj je farmi, koja je postala prepoznatljiv dio kolašinske turističke ponude, više od 100 košnica. Svake godine ugoste turiste iz Rusije, Ukrajine, Velike Britanije, Francuske...

„Već u maju našu farmu su posjetili prvi turisti. Ove godine

turistima će biti na raspolaganju široka obogaćena paleta proizvoda na bazi meda. Nastojimo i da nabavimo dio nedostajuće opreme za transport, jer u pčelarstvu važi poslovice 'med na točkovima rađa'. U planu je i nabavka novih košnica jer postojeća količina meda koju proizvedemo više ne zadovoljava potrebe tržišta. Za sve to namjeravamo da koristimo sredstva koja kroz projekte nudi resorno Ministarstvo“, kažu na toj farmi.

Vlasnik Velibor, uz pomoć brata Vlatka, hobi je još kao student pretvorio u porodični biznis. Tako je oko njihove kuće u Selištima i nastala farma, gdje turisti mogu učestvovati u poslovima u pčelinjaku, ali i degustirati i kupovati proizvode.

Činjenica da Velibor nakon završenih studija nije našao posao u struci, pa ni otišao iz Kolašina, kako mnogi njegovi vršnjaci, ovog puta pokazala se kao srećna okolnost i za porodicu Šćepanović, ali i za kolašinsku turističku ponudu.

„Turistima prije svega nudimo obilazak farme i osnovnu edukaciju o pčelarstvu. Na raspolaganju im je i naša domaća hrana, kao i pastirmka, jer imamo i mini riblajak. Na kraju se zaslade medom“, objašnjavaju Šćepanovići.

Svoj biznis počeli su 2012. u okviru projekta *Putevi sira* i tvrde da se nijesu pokajali zbog odluke da žive i zarađuju od meda.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

DRAGO HEDL, PISAC I NOVINAR IZ OSIJEKA

Hrvatsku su poplavile retrogradne ideje

Najstrašnije je što iz Hrvatske sve više mladi i visokoobrazovani odlaze zbog korupcije, što morate biti član vladajuće stranke da biste dobili posao, što se sve odvija po plemenskim, kumovskim i klanovskim načelima i što je od znanja i sposobnosti bitnija poslušnost

MONITOR: *Ovih dana iz Hrvatske stižu nimalo optimističke vijesti uz zaključak da Hrvatska prečicom ide u propast. Šta Vi o tome mislite?*

HEDL: Zastrašujući je broj ljudi koji odlaze iz Hrvatske. Tado Jurić u istraživanju „Iseljavanje

Hrvata u Njemačku: EU migracijski val” tvrdi da je posljednjih godina iz Hrvatske otišlo 300.000 ljudi, a da će ih vjerojatno u sljedećim godinama otići još pola milijuna. To su porazni, zastrašujući podaci. No još je strašnije što sve više mladih i visokoobrazovanih ne odlazi „trbuhom za kruhom” već zbog stanja

u društvu u kojem caruje korupcija, u kojem morate biti član vladajuće stranke da biste dobili posao, u kojem se sve odvija po plemenskim, kumovskim i klanovskim načelima; društva u kojem nisu bitna znanja i sposobnosti, stručnost i marljivost, već poslušnost i stranačka pripadnost. Hrvatskom je zavladao primitivizam, društvo je zahvaćeno poplavom retrogradnih ideja, revizija povijesti cvjeta, lažno domoljublje zaglušilo je javni prostor, klerikalna zatupljenost udara vas na svakom koraku. Nažalost, takva je slika Hrvatske danas. Žao mi je to reći, žao mi je svih onih ljudi koji su sanjali Hrvatsku kao „malu Švicarsku”, koji su za tu

i takvu državu dali život, vjerujući u pravedno i pošteno društvo. Hrvatska je, nažalost, sve samo ne to.

MONITOR: *Predsjednica Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović zaigrala je, kako kažu analitičari, na populističku kartu kad je riječ o manjinskim pravima. Da li će Ustavni sud Hrvatske oboriti predlog za promjenu Ustava i umanjeње prava manjina?*

HEDL: Predsjednica Grabar Kitarović već je u kampanji, izbori su sljedeće godine. Ne mislim da je ona protiv manjinskih prava i ne vjerujem da stvarno misli kako ta manjinska prava treba smanjivati. Nisam njen odvjetnik i nemam razloga podilaziti joj, ali iskreno mislim da ona želi Hrvatsku u kojoj će manjinska prava biti na najvišim europskim standardima, što u Hrvatskoj, još uvijek, nažalost, nije slučaj. Ni danas nije lako biti Srbin u Hrvatskoj, osobito u malim sredinama, u sredinama koje su najteže bile pogođene ratom. Kolinda Grabar Kitarović, čini mi se, učinila je mnogo više (u okviru svojih skučenih ustavnih mogućnosti) za prava manjina nego cijela Vlada Andreja Plenkovića. Plenkoviću manjine (osobito srpska) sada trebaju jer mu drže većinu u parlamentu. No ne vidim da oni od toga baš imaju neke koristi. Jasno, manjincima je uvijek bolje biti uz vlast, jer uvijek sa stola padne neka mrvica i za njih. A s oporobom kakvu ima Hrvatska, svaka bi manjinska zajednica bila i uz najgoru vlast.

MONITOR: *Kako komentarište spoljnu politiku predsjednice Hrvatske. Susrela se sa Putinom, izrazila razumijevanje za politiku Viktora Orbana, pa i u sporu sa Hrvatskom, išla da od Erdogana traži podršku za izmjene izbornog zakona u BiH i bila hladno odbijena?*

HEDL: Bilo je dosta lutanja u hrvatskoj vanjskoj politici i dosta nesuglasja između Banskih dvora (Vlade) i Pantovčaka (predsjednice Republike). Plenković je više okrenut ka Bruxellesu, Grabar Kitarović ka Washingtonu. Plenković nije bio sretan njenim odlaskom Putinu,

Kao da smo začarani narodi

MONITOR: *Nedavno je u Beogradu održana debata „Stanje i perspektive odnosa Hrvatske i Srbije“, na kojoj je ocijenjeno da su ti odnosi vrlo dramatični...*

HEDL: Stvarno je neshvatljivo da više od dva desetljeća nakon završetka rata Hrvatska i Srbija ne mogu pronaći put pomirenja i suradnje. Kao da su to jedine dvije zemlje na kugli zemaljskoj koje su međusobno ratovale i ne vide iskustva drugih. Već je otrcano spominjati primjer Francuske i Njemačke, zemlje koje su ratovale u Drugom svjetskom ratu, a danas su kičma Europske unije. Ovoga tjedna Donald Trump i Kim Jong Un sastankom u Singapuru učinili su do jučer nezamisliv korak. A mi, Hrvati i Srbi, učinimo jedan korak naprijed, pa odmah pet natrag. Kad se ponadamo da će krenuti nabolje, u Hrvatskoj osvane ploča s ustaškim pozdravom Za dom spremni u Jasenovcu, a Vojislav Šešelj zapali hrvatsku zastavu u Beogradu. Kao da smo začarani narodi, kao da ne vidimo da huškanje i potpaljivanje nacionalističkih strasti nikamo ne vodi. U obje se države živi teško i sada više ne pije vodu ona priča kojom su nas trovali u bivšoj državi da Srbi eksploatiraju Hrvatsku ili da Hrvatska živi bolje na račun Srbije. Sada se podjednako loše živi s obje strane granice. A moglo bi se bar trunku bolje kada bi se odnosi, prije svega politički, koliko-toliko popravili.

kao ni činjenicom da je ugostila Aleksandra Vučića. Pouzdano znam da je susret Grabar Kitarović i Vučića u Dalju kraj Osijeka prije dvije godine bio potpuno realiziran bez sudjelovanja hrvatskog ministarstva vanjskih poslova. Tada je Vučić bio premijer. U Hrvatskoj stalno postoji konkurencija između Vlade i predsjednice Republike kad je riječ o vanjskoj politici. To je možda i razumljivo kada je vanjska politika jedino područje u kojem predsjednica ima veću snagu od premijera. Ta borba za prestiž dovodi do nekonzistentne vanjske politike, pa i grešaka koje ste spomenuli. Hrvatska ja mala zemlja i bez obzira na to što je članica EU i NATO-a njena riječ u međunarodnim odnosima ne znači mnogo. Pogotovo kada njeni čelni ljudi na međunarodnom planu često soliraju.

MONITOR: *Razmiju li se, kao desničari, predsjednica Hrvatke*

Tužna je novinarska profesija, ali ne mislim da je nebitna. U Hrvatskoj više su kriminala, lopovluku i zločina otkrili novinari nego policija, tajne službe, tužiteljstva...

Grabar Kitarović i predsjednik Srbije Vučić?

HEDL: Mislim da se Grabar Kitarović i Vučić prilično dobro razumiju i da njihov odnos nije opterećen nacionalnom netrpeljivošću. Oboje su sigurno više desno nego lijevo i u pravilu „desni“ se lakše sporazumijevaju i dogovaraju od „lijevih“. Ako su bivši hrvatski i srbijanski predsjednici Josipović i Tadić bili više lijevo, imali česte susrete i gotovo prijateljski međusobni odnos, on se, nažalost, nije odrazio i na poboljšanje međudržavnih relacija. Grabar Kitarović i Vučić pokušali su unaprijediti odnose, no unatoč njihovim nastojanjima nisu u tome uspjeli. Ako me pitate zašto, ne bih vam znao odgovoriti. Možda zato što sve ne ovisi o njima (Vučić je sigurno u boljoj poziciji od Grabar Kitarović, jer je prigrabio i one ovlasti koje ne idu uz predsjednika države, bar ne po Ustavu Srbije), možda zato što postoje snage kojima odgovara da odnosi budu napeti, opterećeni tenzijama i međusobnim nepovjerenjem.

MONITOR: *Kome odgovara oštra retorika između Beograda i Zagreba?*

HEDL: Ako bih vam odgovorio da takvi odnosi i takva retorika odgovaraju zadržim nacionalistima,

bio bih samo upola u pravu. Jer, bila su i vremena kada su u Srbiji i u Hrvatskoj na vlasti bili umjereniji političari, pa do pomaka u međusobnim odnosima nije došlo. Mislim da je problem u tome što obje zemlje nisu prošle kroz katarzu, što otvoreno ne progovore o vlastitim greškama u novijoj povijesti i okane se apotekarskih vaga kako bi izmjerili čije su pogreške i grijesi bili veći. Bilo ih je na obje strane. I Hrvatskoj i Srbiji potreban je po jedan Willy Brandt koji bi iskreno, bez fige u džepu, kleknuo pred tuđe žrtve onako kako je to svojedobno u Poljskoj učinio spomenuti njemački kancelar.

MONITOR: *Da li su u pravu oni koji tvrde, analizirajući budućnost*

srpsko-hrvatskih odnosa, da je „rat nemoguć zbog spoljnih činilaca“, ali da nije moguće ni savezništvo usljed unutrašnjih razloga?

HEDL: To je prilično realna, ali bolna definicija. To je poraz politika - i srpske i hrvatske.

MONITOR: *Hrvatska je posljednjih mjeseci postala migrantska ruta.*

HEDL: Pritisak migranata sada nije toliki kao što je bio prošle i pretprošle godine, jer glavna ruta sada ide preko Bosne i Hercegovine. No, migranti, da bi mogli na Zapad, opet moraju preko Hrvatske. Migranti su problem cijele Europe, ne samo država u regiji, i te jadne, nesretne ljude nitko ne želi u svom dvorištu. Pogledajte na što liči Mađarska,

dio Slovenije, Bugarske... Europa bez granica opasana bodljikavom žicom.

MONITOR: *Vi ste poznati po istraživačkom novinarskom radu u otkrivanju ratnih zločina iz srpsko-hrvatskog rata devedestih, riskirali ste svoju egzistenciju, pa i život, braneći za vrijeme rata u Osijeku dio svojih sugrađana Srba. Ipak, nikad niste otišli iz Osijeka iako ste tamo godinama živjeli pod tiranijom većine, tihim ili javnim bojkotom.*

HEDL: Zašto bih ja otišao iz Osijeka, grada u kojem sam rođen, u kojem sam proveo djetinjstvo, školovao se, stekao prijatelje, osjetio prve ljubavi... Grada u kojem je sahranjen moj otac i otac i mog oca i otac mog djede, moj pradjed. Generacije Hedlovih živjele su u Osijeku i eno ih počivaju na novigradskom groblju u jednom od jednog od najstarijih grobova. Zar da odem zbog onih koji su došli niotkud, koji su isplivali iz mulja i taloga, da im se sklonim? Nisam htio. Kada sam puškama izbačen iz redakcije Glasa Slavonije gdje sam 1991. bio glavni urednik, nisam htio otići mada sam mogao na mnogo strana. Ali od tada do danas ni jednu plaću u Osijeku nisam zaradio, za mene nije bilo mjesta u mom gradu. Radio sam za redakcije u Splitu, Rijeci, Zagrebu... Bez obzira na to što mi nekadašnji moćnici činili, ja sam ipak lakše podnosio njih nego oni mene.

MONITOR: *Od novinara se često može čuti da novinarstvo više nikome nije bitno?*

HEDL: Tužna je naša profesija, ali ne mislim da je nebitna. U Hrvatskoj više su kriminala, lopovluku i zločina otkrili novinari nego policija, tajne službe, tužiteljstva... Ne mislim da oni nisu mogli, prije bih rekao da nisu htjeli. Prepustili su to nama, novinarima. Naše su glave mekše i na manjoj cijeni. Novinarstvo je bitno, itekako bitno. I učinilo je svijet boljim, bar za nijansu, za promil, za milimetar.

Veseljko KOPRIVICA

Relativiziranje zločina u Jasenovcu

MONITOR: *Savremeni historičari, pa i hrvatski, aktivno rade na reviziji prošlosti. Nedavno je hrvatski publicista Igor Vukić kazao da su Jevreji zatvoreni u Jasenovcu tako bili izuzeti od deportacija u Njemačku, a za oslobađanje pojedinih zatočenika sve zasluge pripisao Paveliću.*

HEDL: Žalosno je što se danas pokušavaju relativizirati ustaški zločini u Jasenovcu. Bio sam nedavno u Izraelu i u Yad Vashemu, u muzeju holokausta vidio kako u onoj sablasnoj dvorani, gdje državni svijeta polažu vijence i gdje je bilo i troje hrvatskih predsjednika – Mesić, Josipović i Grabar Kitarović – stoji i ime Jasenovca, bok uz bok s najstrašnijim nacističkim koncentracijskim logorima iz Drugog svjetskog rata. I onda netko Jasenovac pokušava prikazati idiličnim mjestom u kojem su zatvorenici pripremali operetu Mala Floramye, uživali i plandovali... gdje su ih ustaše čuvale da ne budu izručeni Nijemcima. Strašno, sramotno.

POSILIJE SUSRETA DIONALDA TRAMPA – KIM DŽONG UNA

Istorijski sporazum ili istorijsko rukovanje

Da li je na prvom samitu aktuelnog predsjednika Sjedinjenih Američkih Država i predsjedavajućeg Demokratske Narodne Republike Koreje (DNRK) postignut istorijski sporazum ili samo istorijsko rukovanje, pokazaće događaji koji će uslijediti. Lideri SAD-a **Donald Tramp** i Sjeverne Koreje **Kim Džong-un** srdačno su se rukovali, razgovarali, osmjeivali jedan drugom i, najvažnije, potpisali sporazum.

Napredak je što je samit u Singapuru u utorak, 12. juna organizovan poslije decenija neprijateljstva. Istorijski, prvi samit lidera dviju zemalja očekivan je s velikim nadama: 65 godina poslije

Tramp se predstavio – prije svega svojim građanima – kao državnik koji je konačno smirio jedan nerješiv sukob. Za Kima je dogovor u Singapuru veliki uspjeh. Najprije se probama nuklearnih bombi i raketa probio do pregovaračkog stola, a tamo je kao čelnik jedne od najizolovanijih država na svijetu, pod najtežim međunarodnim sankcijama, razgovarao na ravnoj nozi s predsjednikom najmoćnije zemlje na planeti

završetka Korejskog rata i 70 godina od osnivanja Sjeverne Koreje, dvije strane traže rješenje za mir. Spor oko nuklearnog odnosno raketnog programa Sjeverne Koreje jedan je od najopasnijih sukoba na svijetu.

Tokom preko pet sati u hotelu *Kapela* na tropskom ostrvcu Sentosa kraj obala glavnog ostrva grada-države Singapur, predsjednik Tramp i maršal Kim su razgovarali u više mahova, nasamo uz prisustvo samo

prevodilaca, te u društvu savjetnika. Na kraju je svečano potpisan sporazum između dvije države koje su tehnički još u ratu. Na Korejskom poluostrvu vlada primirje među davno zaraćenima, Južne Koreje koju su pomagale SAD na čelu trupa Ujedinjenih nacija i Sjeverne Koreje koju su podržavali Narodna Republika Kina, ondašnji Sovjetski Savez i zemlje socijalizma (minus tadašnja Jugoslavija).

Deklaracija koju su potpisala dvojica lidera poziva na uspostavljanje novih međusobnih odnosa; izgradnju mira na Korejskom poluostrvu; i predviđa saradnju na povratku posmrtnih ostataka vojnika. Najvažnije, Sjeverna Koreja se ponovo obavezala, kao i prilikom takođe izuzetno značajnog samita Kima s predsjednikom Južne Koreje **Mun De-inom** 27. aprila, da radi na denuklearizaciji Korejskog poluostrva. Denuklearizacija bi trebalo da „veoma brzo počne“, najavio je Tramp koji je zauzvrat Sjevernoj Koreji dao „sigurnosne garancije“, za odustajanje od daljih vojnih vježbi SAD-a i Južne Koreje.

Predsjednik Tramp se predstavio – prije svega svojim građanima – kao državnik koji je konačno smirio jedan nerješiv sukob. Tramp je proteklih nedjelja porazbijao toliko diplomatskog porcelana da mu je za njegove birače bio potreban neki spoljnopolitički uspjeh. Sada bi to trebalo da bude mir sa Sjevernom Korejom, koji nisu uspjeli da ostvare prethodnih 11. predsjednika SAD-a. Pokazao se pragmatičniji od svih njih, republikanaca i demokrata kada je pristao da se sretne s Kimom i da, u stvari, proces krene s vrha, susretom vođa, a ne diplomata nižeg ranga kakva je do sada bila praksa u međunarodnim odnosima.

No, kao pobjednik prije može da se osjeća 33. godišnji Kim. Za njega je dogovor postignut u Singapuru veliki uspjeh. Probama nuklearnih bombi i raketa, čak interkontinentalnih koje navodno mogu da dosegnu do SAD-a, probio se do pregovaračkog stola. Tamo je kao čelnik jedne od najizolovanijih država na svijetu, pod

najtežim međunarodnim sankcijama, razgovarao na ravnoj nozi s presjednikom globalno najmoćnije zemlje na planeti. Ne želeći da DNRK i njegov režim završe kao Irak ili Libija pod Sadamom Huseinom i Muamarom el Gadafijem oslonio se na nuklearno zastrašivanje.

Prvi i najvažniji korak je učinjen, ali za uspostavljanje povjerenja biće potrebno vrijeme - a opasnosti se kriju u detaljima. To je pokazao i s mukom postignut sporazum s Iranom, koji je Tramp prije mesec dana poništio, uprkos protivljenju najvećeg dijela svijeta.

Samiti Tump-Kim i prethodno dvije Koreje, mogli bi da na Korejskom poluostrvu konačno donesu trajni mir. Za to su zainteresovani Kina i Rusija čiju je podršku Kim veoma rafinirano uspio da obezbijedi, pa su dvije sile – zaštitnice na sastanku na vrhu u Singapuru sjedjele za stolom, samo su bile nevidljive (Kim je do Singapura i natrag putovao avionom

kineske nacionalne avio kompanije koji koriste i zvaničnici Pekinga).

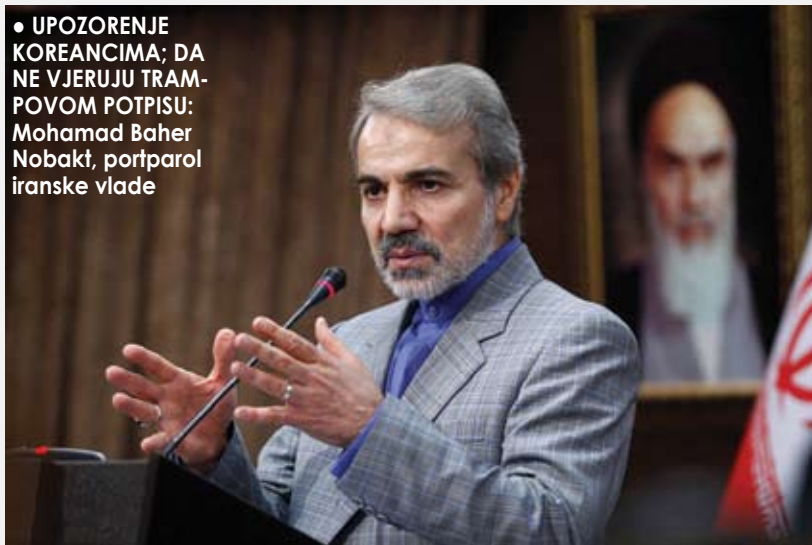
Optimizam se temelji naročito na činjenici da su Južna i Sjeverna Koreja same inicirale ovaj proces. Najviše zasluga za neočekivani preokret pripada južnokorejskom predsjedniku Munu. On, koji se rodio u logoru sjevernokorejskih izbjeglica u Južnoj Koreji, ne krije da mu je velika želja da „uzme za ruku 90-godišnju majku“ i odvede je u rodni kraj. Nekadašnji studentski aktivista protiv južnokorejskih diktatorskih generala, pa advokat, branilac boraca za ljudska prava liberalni političar, Mun nastavlja ono što su počeli njegovi prethodnici od kraja devedesetih, Kim De Džung i Ro Mu Hjun. Kim je dobio Nobelovu nagradu za mir 2002. jer je inicirao *Sunčanu politiku* (naziv pozajmljen iz Ezopove basne *Sjeverni vjetar i sunce*), a Mun je bio šef kabineta i ključni saradnik predsjedniku Rou.

Suočeni s prevrtljivcem

Portparol iranske vlade upozorio je sjevernokorejskog vođu Kim Džong-una da bi predsjednik SAD-a Donald Tramp mogao da poništi nuklearni sporazum postignut sa Sjevernom Korejom. „Suočeni smo s čovjekom koji povlači svoje potpise date u inostranstvu“, rekao je **Mohamad Bahar Nobakt**.

SAD su se u maju povukle iz iranskog nuklearnog sporazuma potpisanog 2015. između Teherana i šest svjetskih sila. No, iranski zvaničnik je mislio i na najnoviji Trampov gest kada je poslije odlaska sa samita Grupe sedam (G7) najmoćnijih privreda Zapada u subotu u Kanadi u Twitter poruci napisao da povlači američku podršku sa zajedničkog saopštenja s tog sastanka.

• **UPOZORENJE KOREANCIMA: DA NE VJERUJU TRAMPOVOM POTPISU: Mohamad Bahar Nobakt, portparol iranske vlade**

Svima je zajedničko nastojanje da budu uspostavljeni mostovi saradnje sa Sjevernom Korejom koji bi eventualno u budućnosti vodili ujedinjenju starog naroda, jednog od najhomogenijih na svijetu.

Jedan petogodišnji mandat Muna poklopio se s vladavinom veoma mladog sjevernokorejskog vođe koji ima malo drugačiji životni put od svog oca i djeda, Kim Džong-ila i Kim Il Sunga, osnivača prve komunističke dinastije. Kim je obrazovan u Švajcarskoj i vidio je nešto svijeta.

Promijenila se i situacija u okruženju. Kina i zemlje koje koriste njen model ekonomskog razvoja, Vijetnam, Kambodža i Laos u Aziji, ili Etiopija u Africi već su decenijama među nacionalnim privredama s najvišom stopom privrednog rasta u svijetu. Očekuje se da će i DNRK u budućnosti slijediti „pekinški konsenzus”.

Mladi vođa, po svemu sudeći, želi da pomjeri fokus na ekonomski razvoj

● NAJZASLUŽNIJI ZA PRE-OKRET: Predsjednik Južne Koreje Mun Će-in

Sjeverne Koreje, a za to mora da u drugi plan stavi program nuklearnog razvoja. Jasno mu je da će nastaviti li putem kojim su krenuli djeda i otac u sukobu sa SAD-om te uzimanjem sredstava iz domaće ekonomije

Kraj svjetskog policajca

Ukoliko i kada na Korejskom poluostrvu srednjoročno zavlada mir, sve će se glasnije postavljati pitanje kakve perspektive SAD žele u Aziji. SAD ne mogu mnogo toga da suprotstave budućoj supersili Kini, čije su ekonomske veze s azijskim susedima sve tješnje.

No, SAD i dalje sebe vide kao silu reda koja mora da pokaže Kini gde joj je mjesto. Tramp je na samitu u Singapuru još jednom mogao da na velikoj pozornici istakne centralnu ulogu SAD kao svjetske sile. Kada ratni brodovi SAD-a patroliraju morima, poruka je uvijek ista: mi kontriramo Kini i stojimo uz naše partnere.

No, sve je više sumnji u to da bi SAD - kao prije 65 godina u Korejskom ratu - poslale u borbu mlade vojnike da se na drugoj strani planete bore i umiru za demokratiju i slobodu. Svojom maksimum „Amerika na prvom mjestu”, uvođenjem carina i raskidanjem mnogih ugovora, Tramp ni u Aziji nije stekao veliko povjerenje. Možda je istorijski susret u Singapuru, pored ostale simbolike, označio početak kraja SAD-a kao svjetskog policajca i sile reda.

za razvoj vojne industrije, oslabiti privredu. Kim želi da se otvori za svijet i uspostavi trgovinske odnose sa SAD-om i Japanom, Južnom Korejom i drugim zemljama.

Činjenica je da su dugodišnje sankcije SAD i Zapada protiv Sjeverne Koreje urodile plodom.

Tramp je već na početku mandata prošle godine pojačao tvrdi politiku prema Pjongjangu. Sa jedne strane bile su to veoma snažne vojne prijetnje da će uništiti Sjevernu Koreju. Veoma veliki broj ljudi na poluostrvu, u regionu, pa i u svijetu se plašio da bi Tramp mogao učiniti nešto što će izazvati rat.

Čini se da je Tramp želio da promijeni ono što je nazivao „starom igrom” u djelovanju sa Severnom Korejom i to sasvim sigurno jeste uradio. Zaprepastio je mnoge specijaliste za spoljnu politiku u Vašingtonu pristavši da se susretne sa Kimom. No, možda će se pokazati da je to bio ogroman korak za koji je trebala smjelost.

Odlučno američko sprovođenje „politike maksimalnog pritiska”, jačanje sankcija UN, na koje je pristala i Kina uveliko smanjivši ogromnu trgovinsku razmjenu sa Sjevernom Korejom, natjerali su Kim na neke ustupke. Proglasio je krajem aprila okončanje svih nuklearnih i raketnih proba, Sjeverna

Koreja je u maju uništila svoj poligon Pungje-ri za testiranje nuklearnog naoružanja...

Sankcije nisu nužno zaustavile sjevernokorejski raketni ili nuklearni program ali, su definitivno nanijele štetu bazičnoj ekonomiji. Sasvim sigurno su prosječni građani osjećali uticaj sankcija, poput nedostatka nafte, neophodne za tako mnogo stvari u svakodnevnom životu.

Mnogo toga što se događalo od 1. januara ove godine, kada je Kim Džong-un ponudio da pošalje delegaciju u Južnu Koreju tokom zimske Olimpijade i razgovora koji su uslijedili između Sjevera i Juga, uradile su dvije Koreje. Preduzimale su korake bez presedana.

Predsjednik Mun s bliskim savjetnicima i saradnicima za posljednjih mjesec i po dana dva puta se sreo s predsjedavajućim Kimom. Zvaničnici dviju Koreja i mnogo češće. Dvije strane su izašle s nekim veoma jakim obećanjima na riječima u Deklaraciji iz Panmundžomu, koju su Mun i Kim potpisali u aprilu.

Već je urađeno nešto od onoga oko čega su se dva državnika dogovorili. Djeluju veoma odlučno da ovoga puta okončaju ratno stanje, da ostvare mirovni sporazum i okončaju nuklearnu krizu Sjeverne Koreje sa SAD-om.

Milan BOŠKOVIĆ

Zaev i Cipras: Sjeverna Makedonija

Piše: Zoran KUKA

**Zoran Zaev: „Naše ime je konačno priznato od svih suseda i od međunarodne zajednice. Naš dobitak nema cijenu”.
Cipras: „Srećan sam jer imamo dogovor koji ispunjava sve preduslove koje je grčka strana tražila”. Dogovor su podržale najvažnije međunarodne adrese. Ne podržavaju ga opozicija u Makedoniji i u Grčkoj**

Naziv Republika Severna Makedonija ili na engleskom Republic of North Macedonia je novo ime za sveobuhvatnu upotrebu (erga omnes) za Republiku Makedoniju - saopšteno je u Skoplju i u Atini nakon današnjeg telefonskog razgovora premijera Aleksisa Ciprasa i Zorana Zaeva.

„Imamo istorijsko, vekovno rešenje. Došlo je dobro vreme za Makedoniju. Imamo šansu i moramo da je iskoristimo hrabro i smelo. Samo to je patriotizam”, rekao je premijer Makedonije Zoran Zaev na konferenciji za medije.

Naglasio je da je ovo novo poglavlje za Makedoniju, da je identitet Makedonije zauvek zaštićen i da „nema više FYROM (Former Yugoslav Republic of Macedonia)”.

„Rešenje otvara perspektivu za ekonomski razvoj i otvara vrata za zajednicu evropskih naroda”, kazao je Zaev.

„Naše ime je konačno priznato od svih suseda i od međunarodne zajednice. Naš dobitak nema cenu”, naglasio je.

Na Tviter nalogu je ponovio da nema više međunarodnih dogovora u kojima se izbegava makedonski jezik.

„Rešavamo istorijsko pitanje.

Svoji smo na svom i to su konačno priznali svi naši susedi, Republika Grčka i međunarodna zajednica.”

I grčki premijer Cipras je izjavio: „Imamo dogovor. Srećan sam jer imamo dobar dogovor koji ispunjava sve preduslove koje je grčka strana tražila.”

Dogovor dvojice premijera pozdravili su visoka predstavnica Evropske unije Federika Mogherini i komesar za proširenje Johaneshan.

„Očekujemo da će Savet sada podržati našu preporuku od 17. aprila da otvori pristupne pregovore s bivšom jugoslovenskom republikom Makedonijom u junu. Ovo nije samo zaslužen, u svetlu velikih reformskih rezultata zemlje, ali će ključno doprineti potpunom sprovođenju sporazuma u interesu obe zemlje, regije i naše Unije kao celine. EU je podstakla i podržala pregovore od samog početka. Sada ćemo pratiti sledeće korake u istom duhu dijaloga za našu zajedničku evropsku budućnost”, naveli su u zajedničkom saopštenju.

Dogovor je „toplo je pozdravio” i medijator UN u tom dvoipodecenijskom sporu, američki diplomata Metju Nimic. Uz čestitke dvojici premijera, Nimic je naveo da ne sumnja da će taj dogovor dovesti do perioda

poboljšanih odnosa dve susedne zemlje i naroda.

Predsednik Evropskog saveta Donald Tusk je čestitku objavio na Tviteru, navodeći da je zahvaljujući Ciprasu i Zaevu nemoguće postalo moguće.

Generalni sekretar NATO Jens Stoltenberg je takođe pozdravio dogovor i pozvao obe zemlje da privedu kraju dogovor, odnosno da Skoplje krene ka članstvu u NATO.

„Ovaj istorijski sporazum je potvrda mnogih godina strpljive diplomatije i spremnosti ova dva lidera da reše spor koji je predugo pogađao region. Sada pozivam obe zemlje da dovrše sporazum koji su postigla dva lidera. To će omogućiti Skoplju put ka članstvu u NATO, a time i konsolidaciji mira i stabilnosti širom zapadnog Balkana”, naveo je Stoltenberg u pisanoj izjavi.

Sporazum bi trebalo da ratifikuje makedonski parlament kako bi Grčka mogla da ukinе blokadu za početak pregovora za članstvo u Evropskoj uniji, uoči samita lidera EU 28. i 29. juna, i dobije poziv za članstvo u NATO na samitu Alijanse 11. i 12. jula.

Nakon toga planiran je referendum o promeni imena, koji će se održati u septembru ili oktobru u Makedoniji.

U međuvremenu, očekuje se da sporazum bude potpisan tokom vikenda u grčkom pograničnom mestu Mala Prespa na Prespanskom jezeru.

Ono što se ističe kao ključno je da su se obe strane složile da

građani Makedonije mogu da u zvaničnim dokumentima koriste termine „makedonski” i „državljanin Makedonije”, a da makedonski Ustav neće sadržavati odredbe o zaštiti makedonske manjine izvan granica države.

• PONI-
JELI TERET
ODLUKE:
Zoran Zaev
i Aleksis
Cipras

Opozicija – protiv, susjedi pozdravili odluku

Dogovorom Zorana Zaeva i Aleksisa Ciprasa Makedoniji se otvara evropska perspektiva.

„Ako je Zaev prihvatio promjenu Ustava te unutarnju i vanjsku upotrebu novog imena, onda je to kapitulacija Zaeva. Time je pokazao nestabilnost, nedostojanstvenost i kontinuiranu promjenljivost vlastitih stavova”, smatra čelnik vodeće makedonske opozicijske stranke VMRO-DPMNE Hristijan Mickoski.

„Zaev je prošvercao rješenje, prikazujući novi naziv ‘Republika Severna Makedonija’ kao epohalno rješenje”, kaže Mickoski.

I opozicija u Grčkoj smatra da je dogovor protivan onome što većina Grka želi, prenose grčki mediji. „Cipras nema političku legitimnost da obaveže ovu državu potpisivanjem dogovora koji nema podršku njegove vlade”, rekao je opozicioni lider Kirjakos Micotakis. Micotakis je najavio da će se žaliti grčkom predsjedniku Prokopisu Pavlopoulou.

Susjedne države pozdravile su dogovor Skoplja i Atene.

„Dogovor otvara put prema europskim i euroatlanskim integracijama našeg susjeda. Ovo je prava prilika da država napreduje i započne pregovore o pristupanju Europskoj uniji do kraja predsjedništva Bugarske nad EU”, poručili su iz Sofije.

Albanski premijer Edi Rama napisao je na Twitteru da su „progresivni lideri susjednih država ispisali povijest i pokazali EU i svijetu kako vizija i spremnost da se prevaziđe prošlost mogu naći mjesto u budućnosti i tamo gdje se čini da je nema”.

„Skidam kapu Ciprasu i Zaevu. Balkan je danas bolje mjesto zahvaljujući obojici”, zaključio je Rama.

(Al Jazzer)

Drugim rečima, priznat je makedonski jezik, uz napomenu da Severna Makedonija priznaje da je to jezik slovenskog porekla. U odrednici državljanstvo će stajati izraz “makedonski/državljanin Republike Severne Makedonije”.

Premijer Zoran Zaev bi, prema ugovoru, poslao pismo na adrese više od 190 zemalja sa kojima Makedonija ima diplomatske odnose sa obaveštenjem da je ime države promenjeno u Severna Makedonija za bilateralnu i međunarodnu upotrebu.

Ukoliko rezultat referenduma bude pozitivan, doći će do promene Ustava. Ako bude negativan, postoji plan „b” za privremene parlamentarne izbore.

Nakon što se proces završi u Makedoniji, sporazum će biti ratifikovan u grčkom parlamentu.

Predsednik Makedonije Đorđe Ivanov se protivi promeni Ustava i on je poručio da je neodgovorno da se pitanje imena rješava telefonom.

Povodom izjave premijera da bi „eventualno odbijanje sporazuma s Grčkom ugrozilo perspektivu za članstvo Makedonije u EU i NATO i povećalo unutrašnje opasnosti”, iz kabineta šefa države je saopšteno da je to „očajnički pokušaj manipulisanja javnosti”.

Skoplje i Atina se nadaju da bi problem koji već više od četvrt veka potresa odnose dve države mogao biti rešen do leta, čime bi bila uklonjena najveća prepreka za ulazak Makedonije u NATO.

Već 27 godina UN pokušavaju da pronađu kompromisno rešenje za naziv Makedonije. Atina ne priznaje naziv „Republika Makedonija” i tvrdi da je to ime severne grčke provincije još od antičkih vremena. Grčka je zbog toga blokirala prijem Makedonije u NATO.

Zbog spora sa Grčkom, Makedonija je posle proglašenja nezavisnosti, 1991. godine, primljena u UN pod privremenim nazivom Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija.

(RFE)

MIRAŠ MARTINOVIĆ, KNJIŽEVNIK

Crnogorska antika je najviše stanje našeg duha

U izdanju Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i zagrebačke izdavačke kuće *Skaner studio*, nedavno je objavljena nova knjiga crnogorskog književnika Miraša Martinovića *Glasovi iz Doklee*. Riječ je o neobičnom književnom djelu, koje se sastoji iz trideset i pet proznih cjelina, sa atipčnim ličnostima i događajima iz dugovjekovnog trajanja na prostorima Crne Gore, ali i onih izvan njenih granica.

MONITOR: *Kritičari su rekli*

Antika je postolje na kome sve stoji, vrijeme koje je doživjelo puninu, vrhuneći velikim istinama

da je Vaša najnovija knjiga neka vrsta enciklopedije mrtvih u kojoj sve živi...

MARTINOVIĆ: Knjiga je neobično koncipirana i uslovno rečeno ima enciklopedijsku formu. Predstavlja neku vrstu istorije dugog trajanja na ovim prostorima, sačinjene od određenih, uistinu,

nekada stvarnih ličnosti i događaja koju su se u tom dugom trajanju zbili. Tačnije rečeno neka vrsta metafizičke istorije, glasova i odjeka glasova ljudi koji su nekada živjeli, a koji su o sebi ostavili trag, uglavnom na kamenu, u kamenom zapisu, a takvih zapisa ima dosta, pogotovo u Dokleu. U knjizi sam oživio te

zapise, ono što je u kamen uklesano i u memoriji sačuvano.

MONITOR: *Kakvi glasovi iz Doklee dopiru do čitalaca?*

MARTINOVIĆ: To je višeglasje, horovi glasova, pojedinačnih i skupnih. Na kraju zemaljskih bivanja, ostaje glas koji traje kroz memoriju onih što dolaze, u skladu koliko je taj sebi nekim djelom obezbijedio trajanje. To su glasovi - poruke o zemaljskom trajanju i prolaznosti, o težnji čovjekovoj da kroz određeno djelo ili djela ostavi pomen o sebi i narodu kome pripada. Sve je sačuvano u opštoj memoriji, u tom bezgraničnom volumenu, svaki trag i glas. To je okean u kome sve živi, iz kojeg se povremeno aktiviraju određeni događaji, ličnosti, tražeći da se ponovo ostvare, kucaju na vaša vrata i vi im ne možete odoljeti. Riječju, to je onaj dublji kontinuitet koji sve veže i u koji se sve uliva.

Ne kucaju slučajno i u slučajnom trenutku. Kucaju nepogriješivo, u tačno vrijeme. Ovo nijesu bajke niti somnambulne priče. U imaginaciji sve živi. Iz tog mora talasi dopiru do nas, to su energetska polja koja nas uključuju u svoja dejstva, aktivirajući u nama ono čemu treba da produžimo trajanje. Tako su i mene budili i aktivirali glasovi ljudi čija imena stoje na kamenim pločama i zidovima u Doklei, i u našem sjećanju. Ili, kako bi Darel rekao, u *Aleksandrijskom kvartetu*: „Grad poluzamišljen (a ipak potpuno stvaran), počinje i završava se u nama, korijeni su mu u našem sjećanju“.

MONITOR: *U Vašim djelima Duklja, odnosno antika, preovlađujuća je tema. Kako je došlo do toga da se bavite antičkim temama?*

MARTINOVIĆ: Antika je postojela na kome sve stoji, vrijeme koje je doživjelo puninu, vrhuneći velikim istinama. To je opšte stanje, u svemu zrelo i zaokruženo. Ja sam imao milost, u slučaj ne vjerujem, da kao đak osmogodišnje škole, jednog ljeta na Komovima, kao pastir, čitam *Ilijadu*, u proznoj formi, prilagođenu školskoj lektiri. Toliko

je to čitanje i to ljeto ostavilo na mene traga, ta knjiga me obilježila zauvijek. I sada, poslije dugog vremena, svako jutro čitam *Ilijadu*, dok pišem knjigu *Homer na putu za Smirnu*. U tom drevnom, danas i zauvijek modernom djelu, izrečene su sve istine, sve čovjekove slabosti i veličine, patnje, bolovi, trenuci sreće. Zato je taj, i onaj drugi ep *Odiseja*, osnov čitave zapadne civilizacije. Jednako aktuelan danas koliko i onda, u svakom vijeku. Svako vrijeme u njemu sebe nađe. A kako je sa vremenom, tako je sa čovjekom.

Možda je to ljeto i Homer na Komovima određujuće kada je u pitanju antika i moje bavljenje njom. Ako duboko zaronimo, u svim vremenima, antika živi u čovjeku i čovjek u antici. To je najviše duhovno stanje. Njegaš ga je dubinski osjetio. On je sve bazirao upravo na njoj, onoj starih Grka, ali i *crnogorskoj*, bez koje ne bi bio autentičan.

Autentičnost mu daje crnogorska antika, najviše stanje našeg duha. Tada sve doživljava puninu, riječ je iznad svega, ona je princip, njome se sve potvrđuje, moral dostiže najveće visine, nadmoć ljudskosti stvalja pečat na smrt i život.

MONITOR: *Čega je Doklea metafora?*

MARTINOVIĆ: Doklea je faktički grad, trezor našeg sveukupnog pamćenja, a stanje metafore, to najviše stanje čovjekovog duha, postala je time što je prerasla u grad sjećanje, kao Darelova Aleksandrija. Prošli su Ur Hladejski, Vavilon i Niniva... Prošla i Doklea. Ali sjećanje je neprekidno stanje koje rušitelji ne mogu izbrisati. Vidio sam u Svaču, a i u Doklei, kako je neko (kome je to smetalo!?) brisao imena sa kamenih ploča... sjećanje nije podložno dlijetu, traje duže od kamena. To je volumen koji sve zahvata, neka vrsta omotača koji sve čuva. U smislu onog atmosferskog, ali

Sofokle u Budvi

MONITOR: *Čitaocima Vašeg najnovijeg romana vjerovatno će iznenaditi podatak iz priče Sofokle u Butui da je Sofokle u svojstvu Periklovog šefa diplomatije, došao u Butuu, današnju Budvu, na dogovor s ilirskim vođama. Da li to stvarno potvrđuju relevantni istorijski podaci?*

MARTINOVIĆ: Pišući knjigu *Antički gradovi/snovi i sudbine*, i oživljavajući kroz priče gradove iz doba antike na prostoru Crne Gore, a ne mali ih je broj: Rizinium, Antivari, Agruvijum, Olcinium, Đuteza, Saltua, Obulon, do gradova Velike Dioklitije, od kojih žive samo imena u djelu *De administrando imperio* (O upravljanju carstvom) vizantijskog cara Konstatina Porfirogenita, radi se o gradovima Gradac, Novi Grad, Lontodokla, zastao sam nad Butuom i dugo tražio ključ za taj grad, kako u njega ući, kako ga oživjeti. Za sve te gradove, čije sam ostatke dodirivao rukama i gledao očima, a svi oni traju u svojim ruševinama, po koji zid ili kamen, osim Prapratne, rezidencijalnog centra dukljanskih kraljeva, od koje nije ostao ni kamen na kamenu... Dakle, Butua se otimala, nije htjela u priču. Sve varijante, a više ih je bilo, potirale su jedna drugu, pravdajući se da nijesu srećno odabrane. Onda sam naišao na podatak da Sofokle u svom djelu *Onomaklo*, prvi put pominje Butuu kao „grad Ilira“... Ime koje živi vjekovima u tom sačuvanom odlomku. A uz to i da je u svojstvu Periklovog šefa diplomatije posjetio taj ilirski grad, gdje se sastao s ilirskim vođama, radi dogovora o zajedničkom suprotstavljanju Keltima koji su prijetili da ugroze grčku dominaciju na Jadranu. Taj Sofoklov boravak mi je djelovao mistično, a, ustvari, tu nema ničeg mističnog. To je kad danas šef diplomatije otputuje u neku zemlju ili neki grad.

Ovdje je Sofokle u pitanju! Onda mi se pokazuje, vidim ga, šeta butuanskim žalom u predvečerje, razmišlja. Priča *Sofokle u Butui* je priča o toj šetnji, tom razmišljanju, predvečerju. Predvečerja neobično volim, zato sam i Sofokla smjestio u to vremensko doba. Interesantan je njegov razgovor s morem, talasima, zrnima pijeska. Vječnoj dramaturgiji... Kroz Sofokla govori grad Butua.

u suštini imaginarnog. A imaginacija je nepotrošivo i trajno stanje. I kada se učini da smo izbrisali nečije ime sa kamena, to ime negdje živi, kao opominjući glas.

Glasovi iz Doklee je enciklopedija glasova, i više od toga, enciklopedija sudbina. U ovoj knjizi sam se bavio sudbinama. Arhetipovima, to je silazak u arhetipsko, sakralno vrijeme koje ne protiče. Sve protiče, a ono stoji i sve prima, čuva, predaje onima koji zasluže da mu daju forme i oblike, udvoje u nove živote. Pisac je na velikom iskušenju, ali i na velikom zadatku.

MONITOR: *Kakvo je Vaše mišljenje o kulturnom stvaralaštvu u Crnoj Gori. Da li se više afirmišu osrednje umjesto pravih vrijednost u književnosti, slikarstvu, pozorišnoj i filmskoj umjetnosti?*

MARTINOVIĆ: U Crnoj Gori se izdvajaju pozamašna sredstva za kulturu. No, da li ona idu u prave ruke i prave projekte, pitanje je sad? I ne samo sad, odavno figurira. Treba vrijednovati što je vrijedno, vrijednom dati mogućnost da se ostvari. Ljudi koji odlučuju i vrijednuju, treba odista da budu nepristrasni i od struke, bez partijske pripadnosti i unaprijed formirane naklonosti. Osrednjosti su opasne, uvijek se vraćaju bumerangom. Spasiće nas velika djela, istorija je to toliko puta potvrdila. Kad je

De Gol odbio da se kaniduje za šefa države, u pitanju je bio treći ili četvrti mandat, njegovi prijatelji

i pristalice, a zna se koliko ih je bilo, molili su da ostane. U jednom trenutku je rekao: „Ostaću, ali pod uslovom da Marlo ostane ministar kulture...“ Ostali su obojica! Ovaj detalj, zapravo veliki čin, govori mnogo. Konačno i prije svega govori šta za jednu zemlju znači kultura i stubovi te kulture. Kad svijest o opštem dobru nadvalada lični interes, biće dobro u kulturi i u svemu. Tada ću biti optimista!

MONITOR: *Šta je za Vas pisanje?*

MARTINOVIĆ: Estetski, ali i etički čin. Bez etike nema estetike, govorio je Brodski. Tom definicijom, a ona kaže sve, završio bih ovaj razgovor. Uz zahvalnost *Monitoru* što ste izdvojili dragocjeni prostor za mene i knjigu *Glasovi iz Doklee*.

„Milost“ Ministarstva kulture

MONITOR: *Knjiga Vam je objavljena u Zagrebu. Mnogi ovdašnji pisci se žale da uzaludno konkurišu kod Ministarstva kulture Crne Gore da im finansira objavljivanje knjige. Kakvo je Vaše iskustvo?*

MARTINOVIĆ: Nema problema s objavljivanjem knjiga. Konačno, izdavači koji su štampali ovu, štampali su i tri moje prethodne knjige: *Antički gradovi/snovi i sudbine*, *Povratak u Aleksandriju* i roman o Njegošu *Drugoga sunca luče*. Što se tiče sredstva od Ministarstva kulture, nadležna komisija nije pokazala „milost“. Konkurisao sam prošle i ove godine. Nijesam prošao. I neka što nijesam prošao, nijesu ni drugi prošli, a zasluživali su da prođu, znam, već nikakvog obrazloženja, što nosi sa sobom poniženje, ali i nepovjerenje. Zašto nijesmo prošli mi, a dobili oni što su dobili. Ja sam za transparentnost! To bi bilo elementarno, pogotovo ako se dodjeljuju toliki novci. No, i bez tih konkursa i sredstava koje dodjeljuju, odnosno ne dodjeljuju, moje knjige će izlaziti, siguran sam, uz respekt koji bude i tretman kakav im se daje. I bez tih pomoći, a u nedostatku sredstava, štampaćemo na najjeftinijem papiru, onim od džakova za cemenet... Ako vrijede, preživjeće! Doći do onih do kojih treba da dođu.

Veseljko KOPRIVICA

RASTAKANJE PATRIOTSKIH GLASOVA

UBosni i Hercegovini pripremaju se za nove parlamentarne i predsjedničke izbore. Ovi izbori ne bi trebali biti sasvim obični, ma koliko su građani već *istrenirani* u postdejtonskoj nefunkcionalnoj državi da svake druge godine za nekoga glasaju. Poslije brojnih neuspjelih pokušaja da se nacionalistička troglava vlast, podržavana od najklerikalnijih struja u bh. društvu i mnogih zastupnika *euro demokracije*, konačno smijeni, javljaju se u političkoj areni potpuno novi igrači i glasovi.

Neke stranke i pojedinci izlaze u političku arenu sa novim konceptom demokratskijeg i za sve građane snošljivijeg načina vladanja.

Prvo se pojavila grupa nezavisnih kandidata, koje bi mogle podržati i tradicionalno prisutne političke stranke. Nekoliko je tu skoro incidentno različitih u odnosu na dosadašnju praksu kandidatskih najava koje obećavaju.

Na izbore će izaći i blok *nezavisnih*, a odvažile su se neke oporbene stranke ići sa potpuno novim i korupcijom *neuflekanim* licima. Ali, upravo tu nastaju problemi i za kandidate, a pogotovo za one koji biraju.

Mjesecima je ljevica, na kojoj još vidim neke tragove patriotskih i integralističkih snaga, najavljivala ujedinjenje. Željko Komšić, lider Demokratske fronte, nije sačekao ujedinjenje, pa i zajedničkog kandidata sa ljevice, *istrčavši* sa vlastitom kandidaturom. Socijaldemokratska partija BiH kandidovala je Denisa Bećirevića. Tako se glasačko tijelo ljevice dijeli na dva kandidata.

Novi problemi za glasače koji žele promjene na bh. političkom nebu nastali su kandidiranjem Naše stranke koja takođe ima pretendenta na poziciju hrvatskog člana Predsjedništva.

I retorički i ukupnim svojim dosadašnjim zastupničkim i javnim djelovanjem sad se nameće i mostarska liječnica dr. Dijana Zelenika čijom kandidaturom HDZ 1990

hoće konačno s trona smijeniti dosadašnjeg hrvatskog *suverena* Dragana Čovića. I Zelenika i Komšić, pa i kandidat Naše stranke Falatar *jurišaju* na glasove istih birača. Kad se tome doda da bi neki od tih glasača rado dali svoj glas Denisu Bećiroviću postaje jasno koliko će ljevica i inače antinacionalistički blok izgubiti evidentnim rasipanjem glasova onog dijela glasačkog tijela za koje sa golemim pouzdanjem možemo tvrditi da je patriotski orijentiran i da ne radi za interese susjednih država.

Rasipanje patriotskih glasova evidentni je odraz razjedinjenosti bh. opozicije, pa i nevjerovatne doze narcizma pojedinih lidera opozicije.

Politička jesen i zima u Bosni i Hercegovini obećavaju do sada u izbornim ciklusima neviđene zanimljive i oštre borbe. Najzanimljivije će svakako biti one za člana Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda, ali neće biti nezanimljiva ni borba za ulazak u kabinet bošnjačkog člana Predsjedništva BiH.

Burna politička završnica ovog izbornog ciklusa mogla bi donijeti promjene, toliko željene, čekane i neophodne, ali opozicija je još jedanput pokazala neviđenu dozu narcizma i samoživosti.

Trka za člana Predsjedništva iz reda srpskog naroda biće takođe oštra i beskompromisna, jer se dosadašnjem članu državnog predsjedništva Mladenu Ivaniću suprotstavlja Milorad Dodik, lider SNSD-a i dosadašnji predsjednik entiteta Republika Srpska. Odluka Milorada Dodika da svoj dosadašnji politički status ojača sa državne razine mogao bi se promatrati i kao njegov novi pokušaj da sa vrha države nastavi destruirati tu istu državu, što radi već godinama i kao predsjednik manjeg BiH entiteta, ali i kao čelnik jedne moćne političke grupacije u Republici Srpskoj.

Biće *veselo* na jesen u Bosni i Hercegovini!

Piše:
**Gradimir
GOJER**

**Burna politička
završnica
ovog izbornog
ciklusa u
BiH mogla
bi donijeti
promjene,
toliko željene,
čekane i
neophodne,
ali opozicija je
još jedanput
pokazala
neviđenu dozu
narcizma i
samoživosti**

IVA PARAĐANIN, ISTORIČARKA UMJETNOSTI I NOVINARKA

Film *Neželjene ćerke Crne Gore* autorke Ive Parađanin prikazan je na 9. UnderhillFestu, u okviru programa U FOKUSU, koji festival organizuje u saradnji sa Centrom za ženska prava. U filmu u produkciji VICE Srbija autorka Iva Parađanin je pokušala da dođe do odgovora zašto su djevojčice neželjene u Crnoj Gori. Kroz film se smjenjuju brojni sagovornici, od predstavnica Ministarstva zdravlja i zdravstvene inspekcije, zatim vlasnika privatne laboratorije koji otkriva da nesmetano obavljaju prenatalne testove koji otkrivaju pol i prije zakonom propisanog roka, pa do žene koja je podijelila svoje iskustvo podvrgavanja rizičnom testiranju koje joj je omogućilo da izabere pol djeteta. Film je i kroz razgovor sa mladim, emancipovanim crnogorskim ženama i aktivistkinjama dao zanimljivu perspektivu odnosa prema ženama u crnogorskom društvu.

MONITOR: *Kako ste saznali za ovu temu i kako je zapravo nastao film?*

Crnoj Gori fali 3000 žena

Moj dokumentarac jeste priča o selektivnim abortusima, ali prije svega je priča o diskriminaciji, nejednakim pozicijama moći i retradicionalizaciji koja je vrlo prisutna, a ne donosi nam ništa dobro

PARAĐANIN: Tek sam prošle godine saznala da se u Crnoj Gori dešavaju selektivni abortusi. Pre toga znala sam da se obavljaju u Kini i Indiji, a posle filma se ispostavilo da je to praksa poznata na čitavom Balkanu. Prošle godine je objavljena

statistika koja pokazuje da je disbalans muške i ženske rođene dece sve neprirodniji i čula sam za podatak da po nekim istraživanjima, zbog ovog problema Crnoj Gori fali 3000 žena. Ta brojka me je trgnula i rešila sam da istražim temu, ali i da sama budem

deo borbe protiv diskriminacije žena na ovim prostorima koja u poslednje vreme dostiže katastrofalne razmere. Shvatila sam da želim da napravim dokumentarac koji nije samo o selektivnim abortusima, već o jednoj ukorenjenoj tradiciji diskriminisanja žena koja je dovela do strašnih posledica: selektivnih abortusa i visoka stopa nasilja nad ženama koja je prisutna i u Crnoj Gori i u Srbiji. Povezala sam se sa novinarkom Svetlanom Slavujević i Majom Raičević iz *Centra za ženska prava* koji je pokrenuo kampanju *Neželjena* i rešila da ovaj dokumentarac bude jedan vid osveščivanja ljudi o ovom problemu.

MONITOR: *U filmu je nakon onoga što su rekli svi Vaši sagovornici, jasno da ovo nije samo priča o selektivnim abortusima već o nasilju i diskriminaciji žena na Balkanu.*

PARADANIN: Da, ovo je pre svega priča o jednoj strašnoj diskriminaciji koja je rezultirala time da se žensko dete vrednuje mnogo manje od muškog do te mere da dolazi do selektivnog abortusa. Nasilje nad ženama i broj ubijenih žena takođe svedoče o ovome problemu koji se mora rešiti pod hitno, a da bi se rešilo prvo na šta se mora uticati je svest. Radeći na ovom filmu i pričajući sa različitim ženama shvatila sam da dosta njih nije svesno koliko je izmanipulisano i koliko je narušena vlast koje bi one trebalo da imaju nad

kroz škole, medije, podržavanjem ženskih organizacija.

MONITOR: *Koliko Vam je bilo teško da dodete do sagovornika. Čini mi se da ste od mnogih uspjeli više nego što ste očekivali?*

PARADANIN: Najteže je bilo doći do žena koje su imale iskustava sa selektivnim abortusom i želele o tome da pričaju pred kamerom. Sve su bile zastrašene i plašile se osuda i reakcija sredine. Ipak, svaka od sagovornica je u nekom delu života imala susret sa diskriminacijom i poznaje jednu ili više žena koje su pod pritiskom muža i sredine uradile selektivni abortus. S druge strane, od nekih sagovornika sam dobila

Nasilje nad ženama i broj ubijenih žena takođe svjedoče o ovome problemu koji se mora riješiti pod hitno, a da bi se riješila prva stvar na koju mora da se utiče je svijest

potpuno neočekivane informacije.

MONITOR: *Film je u Crnoj Gori prikazan na UnderhillFestu. Koliko je publika zainteresovana za ovu vrstu filmskog izraza?*

PARADANIN: Mislim da će dokumentarni filmovi tek dobiti pažnju koju zaslužuju, te da će i

ovakvi festivali tek dobiti na značaju. Dokumentarni film je moćno sredstvo borbe i medij za pričanje važnih priča koje inače ne nalaze put do javnosti. Mislim da se to sve polako zahuktava, zato su i važni ovakvi festivali. Volim da kažem da su dokumentarci zapravo neka nova forma protesta i bunta.

MONITOR: *Šta je najbitnije sredstvo da bi se priča ispričala?*

PARADANIN: VICE ima vrlo specifičan format dokumentaraca koji novinaru, ili onom ko istražuje temu daje mesta za njegovu ličnu perspektivu. To ume da bude vrlo zanimljivo i vredno i ljudi se brzo identifikuju sa tim. Neke naizgled obične teme radimo iz specifičnih uglova. Meni je najvažnije da me priča „loži“, da na neki način to o čemu snimam utiče na mene, da je angažovano i da ću tom pričom nešto postići i koja će inicirati neke dalje priče i akcije. Moj dokumentarac jeste priča o selektivnim abortusima, ali pre svega je priča o diskriminaciji, nejednakim pozicijama moći i retradicionalizaciji koja je vrlo

prisutna, a ne donosi nam ništa dobro.

MONITOR: *Koliko vremena provodite u istraživanju i pripremi za film?*

PARADANIN: Zavisi od teme. Konkretno priču o neželjenim ćerkama sam istraživala mesec

Teme su svuda. Nekad je to novinski članak od par redova koji nije dobio zasluženu pažnju i prostor i iza kog se krije nešto mnogo veće

dana i onda rešila da je najbolje da što pre otputujem u Crnu Goru, što se ispostavilo kao istina.

MONITOR: *Kažite nam nešto o realizaciji dokumentarnog filma. Koliko se razlikuje ono što snimate od prvobitne zamisli?*

PARADANIN: Ja uvek pre snimanja volim da zamislim i isplaniram kako bi to izgledalo u nekom idealnom obliku. To je nekad dobro, jer tačno znam šta mi treba i po šta idem kada uđem u snimanje, a nekad i loše jer se često razočaram kada ne dobijem sve što sam zamislila. Često se dešava da ne dobijem ono što sam želela, ali se jednako često i desi da me nešto neočekivano iznenadi, spontano se dogodi i obogati vam film. Ta neposrednost i napetost snimanja stvaraju adrenalin i to je ono što zapravo i najviše volim u dokumentarizmu.

MONITOR: *Kako birate teme koje ćete predstaviti u filmovima?*

PARADANIN: Teme su svuda. Nekad je to novinski članak od par redova koji nije dobio zasluženu pažnju i prostor i iza kog se krije nešto mnogo veće. Nekad je to nečiji post na društvenim mrežama, a nekad prisluškujem razgovore ljudi u prevozu. Nekad je to događaj koji mediji nisu propratili jer ga smatraju beznačajnim, a vi u njemu prepoznate nešto važno. VICE stvarno ima širok spektar nekonvencionalnih tema koje obrađuje i što se tiče toga ja imam potpunu slobodu u odabiru, što je sjajno.

Miroslav MINIĆ

Foto: Milica NEDELJKOVIĆ

KULTURA PROMIVIŠE ULCINJ

Kapital gomilan stoljećima

Za 16 mjeseci film *Biser Bojane*, koji je najvećim dijelom snimljen u Ulcinju i prikazao ljepote tog grada, vidjelo je samo u bioskopima širom regiona i Evrope oko 200.000 ljudi. Vjerujemo da je to ostvarenje dovelo na ulcinjsku rivijeru oko 10.000 turista i posjetilaca“, kaže za *Monitor* glumac i producent tog filma **Milutin-Mima Karadžić**.

Na otvaranju posebnog programa ovogodišnjeg Fimskog festival u Puli, 65. po redu, nazvanog „Kino uz more“, a koji je namijenjenim mladim filmoljupcima, biće prikazan *Biser Bojane*. Ovaj film će na Radio-televiziji Srbije biti emitovan 31. decembra, i vidjeće ga oko dva miliona ljudi.

“Uvjeran sam da je to najbolja reklama za Ulcinj i da ćemo naredne godine krenuti u snimanje serije *Biser Bojane*. Čelni ljudi u Opštini Ulcinj i vlasnici najvećih kompanija prepoznali su moć i važnost filma za promociju ovog prelijepog grada“, kaže Karadžić.

Upravo ovih dana u Ulcinju se snimaju najatraktivnije scene visokobudžetne serije *Besa*, u engleskoj produkciji, koja će se od oktobra prikazivati na regionalnim televizijama.

Direktorica ulcinjskog festivala *Seanema*, **Drita Lola** smatra da je promocija jedne destinacije putem filma jedna od najisplativijih, ali i najuvjerljivijih oblika promocije. Ona smatra da je taj festival, koji će se ove godine održati po četvrti put, uz posebno izdanje *Seanema Green*, već označen kao značajan potencijal

Dok se čeka na ulazak Starog grada u UNESCO i na usvajanje opštinskog programa razvoja kulture, Ulcinj sve više postaje prepoznatljiva kulturna adresa

za osvježenje festivalske scene u regionu, kao i za pozicioniranja grada Ulcinja na mapi kulturnih događaja u regionu i svijetu.

Istraživanja potvrđuju da turisti prepoznaju i pozitivno vrednuju kulturno-istorijske sadržaje ovog područja iako većina kulturnih resursa Ulcinja nije turistički valorizovana i dovoljno promovisana.

To se prije svega odnosi na Stari grad koji je, kako je rekao poznati francuski arhitekt **Benžamin Muton**, dio okvira koji je važan na evropskom nivou.

Ipak, stvari se mijenjaju. Uprava za zaštitu kulturnih dobara Crne Gore je nedavno donijela rješenje kojim se utvrđuje status „nepokretnog kulturnog dobra od nacionalnog značaja za Stari grad Ulcinj“.

Ističe se da Stari grad predstavlja jedinstvenu urbanu cjelinu sa primjerima arhitekture različitih epoha, sa dominacijom graditeljstva iz perioda vladavine Mlečana i Turaka, u okviru koje se nalazi oko 220 objekata. „Stari grad je

očuvao urbanističku koncepciju i pored izvjesnih promjena na nivou pojedinačnih objekata“, dodaje se u tom dokumentu i zaključuje da se mora izraditi konzervatorski projekat sanacije sa ciljem uspostavljanja kontinuirane zaštite i održive namjene ovog kulturnog dobra.

Ministarstvo kulture poslalo je zahtjev za upis Starog grada na listu svjetskih prirodnih i kulturnih dobara. Šefica Crnogorske nacionalne komisije za UNESCO **Milica Nikolić** kazala je da je zahtjev upućen početkom ove godine i da tek sada predstoji veliki rad. „Moraju da budu riješeni problemi koji su ranije bili vidljivi i na koje je ukazao UNESCO“, pojasnila je Nikolić.

„Ovo je velika šansa za sve nas koji se već gotovo 30 godina zdušno zalažemo da Stari grad bude na toj prestižnoj listi“, kaže za *Monitor* predsjednik *Društva prijatelja i poštovalaca Starog grada* „Kaljaja“ **Ismet Karamanaga**.

Početkom juna, u okviru „Palate Venecija“, postavljena je memorijalna skulptura sa bronzanom bistom najčuvenijeg španskog pisca **Miguela de Servantesa**. Ovu skulpturu visoku 3,6 metara izradio je poznati albanski vajar iz Tirane **Bujar Vani**.

Prema riječima vlasnika kompanije „Real Estate“ koja gazduje „Palatom

Venecija“ **Čazima Resulbegovića**, ovo je bila obaveza grada prema Servantesu. „Servantes je dio naše istorije. Prema predanju, on je bio rob i zet ulcinjskih gusara. Ovdje mu je oduvijek bilo mjesto“.

Saznajemo da će i restoran u ovoj Palati nositi ime proslavljenog književnika. Prema riječima Karamanage, kada to već nije uradila gradska uprava, dobro je što je statuu Servantesa postavila navedena kompanija. „Ja sam uvjeren da će

ubuduće još više stranih gostiju posjećivati Stari grad i Ulcinj. I ovo je dokaz da smo otvoren grad, čija se vrata nikada ne zatvaraju. Ulaz u ovu tvrđavu, osnovanu u 5. stoljeću prije nove ere, se ne naplaćuje i svi su ovdje dobrodošli“, kaže on. „U svim razvijenim zajednicama kultura je značajan društveni i ekonomski resurs, zajedno sa prirodnim resursima“, napominje Karamanga.

No, još se na lokalnom nivou malo radi kako bi se iskoristio ogroman kulturni kapital i tradicija ove sredine. Centar za kulturu tradicionalno kuburi sa nedostatkom sredstava, veliki dio kulturne baštine je tragično zapušten, nekada čuveno pomorsko i gusarsko mjesto nema pomorski muzej...

„Neophodno je mobilisati kulturni kapital kako bi donosio prihod i kreirao poslove, a to su ključni ciljevi svake lokalne razvojne strategije. A preduslov za sve ovo je da Opština donese program razvoja kulture“, saopštile su organizacije civilnog društva iz Ulcinja.

U lokalnoj samoupravi navode da je i njihova zakonska obaveza, ali da za takav dokument treba prikupiti mnoštvo informacija o materijalnoj i nematerijalnoj kulturnoj baštini, stanju sakralnih objekata, arheoloških nalaza, domena umjetničkog stvaralaštva i svega ostalog što čini kulturu u najširem smislu.

Ali, taj posao je olakšan činjenicom da je za potrebe Nacrta Prostornog plana posebne namjene za obalno područje, a koji obuhvata čitave teritorije svih primorskih opština, donijeta *Studija zaštite kulturnog nasljeđa*.

Dakle, sve je već tu, taj kapital je brižljivo gomilan 25 vjekova, samo to treba znati prepoznati i pametno iskoristiti. Eksperti iz Njemačke, koji su nedavno posjetili ulcinjske škole, bili su oduševljeni multikulturnim, multinacionalnim i međuvjerskim skladom koji vlada u Ulcinju ocjenjujući da je to sjajan primjer za čitavu Evropu.

Početkom juna, u okviru „Palate Venecija“, postavljena je memorijalna skulptura sa bronzanom bistom najčuvenijeg španskog pisca **Miguela de Servantesa**. Ovu skulpturu visoku 3,6 metara izradio je poznati albanski vajar iz Tirane **Bujar Vani**

Mustafa CANKA

Sve veće saobraćajne gužve

Svako malo pročitamo o planovima za sanaciju Ulice Vojislavljevića. Prije par mjeseci Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice je ponovo raspisala tender za izradu Glavnog projekta rekonstrukcije mosta na trasi Ulice Vojislavljevića i kružnog toka na raskrsnici puteva za Cetinje i Nikšić. Obavijestili su nas da je planiran i novi most, kao i rekonstrukcija kružnog toka.

Mediji su već pisali da duže putuje od centra Podgorice do Cetinskog puta, nego od kružnog toka do Cetinja. Vozači svaki dan sve više vremena gube u saobraćaju. A Vojislavljevića je samo jedna od ulica koje su postale usko grlo u glavnom gradu. Podgorica je grad u koji se stalno doseljava a saobraćajna infrastruktura je odavno mala za toliki priliv stanovništva. Stariji sugrađani se sjećaju kako su se pojedini bunili kada je rađen glavni gradski bulevar. Tada su se dušebrižnici brinuli što će Titogradu toliko traka kada je malo automobila. Sada je i glavni bulevar uzak za ovoliki priliv vozila. No to svjedoči o nekadašnjem strateškom promišljanju planera, kojim se sadašnji ne mogu pohvaliti. Umjesto da razmišljaju o proširenju bulevara i uskih ulica, pa da se negdje ucrtaju i više traka od sadašnjih potreba, oni još uvijek krpe i rekonstruišu. Uglavnom saniraju štetu koju je napravio bivši gradonačelnik Miomir Mugoša, za čijeg vakta je bilo primarno izgraditi što više zgrada. O saobraćajnicama, parkinzima, parkovima, biciklističkim stazama, zato moraju brinuti njegovi nasljednici.

Jelena Dževerdarović,
elektronskom poštom

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:

Swift Address: RZBAATWW

Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA

Beneficiary's bank:

Party Identifier: 1-55.097.455 EUR

Swift Address: LOVBMEPG

Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO

IBAN ME25565005010000413202

Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica

Kopiju uplate obavezno poslati
na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, UI.Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

Višnje svevišnje

Pijane višnje, pa i one iz bombonijera znaju biti vrlo bezobrazne, navode da se zaigrate. Ne pitajte kako znam! I zagrljaj treba da liči na višnje koje su skliznule u lozu ili na stopalo koje je našlo svoje more

Drugovi i drugarice, dame i gospodo, imam informaciju da je cena višanja četrdeset dinara. I previše je to za nas u današnje vreme. Za litar dizela četiri kilograma višnje. Nije skupo gorivo, nego biste vi i da jedete, ližete sladolede, ispijate kafe, pijete domaći sok od zove i višnje, idete na letovanje i vozite kola!

Prema budističkoj legendi drvo višnje ponudilo je svoje plodove Maji, Budinoj majci, da bude zdrava i sita tokom trudnoće. „Višnje usporavaju starenje.“ Toliko ih jedem da nikada neću ostariti. Višnje na razne načine. Ipak, Nobela onome ko se dosetio da višnje umoči u rakiju. Kad vam život da višnju, napravite višnjevaču. Pijane višnje, pa i one iz bombonijera znaju biti vrlo bezobrazne, navode da se zaigrate. Ne pitajte kako znam! I zagrljaj treba da liči na višnje koje su skliznule u lozu ili na stopalo koje je našlo svoje more.

Inače, pre nego što pokušate da napravite pitu, kolač ili kakvu poslasticu sa višnjama najpre izvadite koštice. Ništa ne razočara više nego kad zagrizete košticu u slatkišu od višanja. Pa ništa vam nije sveto! Kad ja kao ateista kažem da ljudima više ništa nije sveto i da je to poražavajuće, a najgori su oni koji se samo boga plaše... Ja kad vadim koštice iz višanja komuniciram sa višnjama i ako neko želi da mi kaže nešto manje od njih, neka sačeka.

Dobro, i izgledam kao serijski ubica. Kaže mi drugarica kako će uz pomoć višanja na dijetu. „Prvo imam seks pa se

najedem, umesto obrnuto“, to me je upropastilo. Rekoh: „Gledaj to s pozitivne strane, jer ja se najedem, pa se najedem“. Svako od nas je unikat. Ali posebnost je teret, prati je osećaj usamljenosti i neshvaćenosti. A čovek želi da pripada, zato se dobrovoljno utapa u armiju istih.

U poštenoj kući se od jutros već pohovalo i dinstalo, a i kolač s višnjama ispekao, a ja googlam kako se rešiti napetosti. I evo, (motivacioni trener) devojka sa osmehom, kaže: „Sedite na tiho mesto i na deset minuta zatvorite oči...“ Pa sestro slatka, ja da imam deset minuta tišine ne bi ni bilo napetosti. Od svih nada, tvrde da je lažna najgora. Kad se setim Macure, nisam sigurna. Ne nadam se više ni da ću da zaspim, ne brojim ni ovce, prosto ih ošišam, operem i iščešljam vunu, ispredem, namotam na klupko i ištrikam džemper. Šalim se. Imam i ja s kim da zaspim i srećna dočekujem jutro... I onda tako srećna ustajem tiho, najtiše... da ga ne probudim dok spava... tamo negde.

Danas opet protesti. U čitavom regionu. U Srbiji nema medija na licu mesta da izvesti o blokadi saobraćaja. U Crnoj Gori, čujem, samo mediji došli.

P. S. U špajzu više nema maminog soka od višnje i nikako da shvatim da ga nikada više neće ni biti. Čuvajte roditelje. Ne zbog zimnice, već zbog ljubavi.

Nataša ANDRIĆ

SVJETSKA PRVENSTVA
U FUDBALU (I)Počinje
fudbalska groznica

**Dvadeset
prvo Svjetsko
prvenstvo u
fudbalu trajće
od 14. juna do
15. jula ove
godine u Rusiji,
u organizaciji
Fudbalskog
saveza Rusije i
Međunarodne
federacije
fudbalskih
asocijacija (FIFA)**

Svjetsko prvenstvo u fudbalu je međunarodno fudbalsko takmičenje nacionalnih timova članica FIFA. Održava se svake četvrte godine od 1930. izuzev od 1942. do 1946. Tada nije održano zbog Drugog svjetskog rata. Okuplja najbolje fudbalske reprezentacije iz cijelog svijeta.

Dvadeset prvo Svjetsko prvenstvo u fudbalu trajće od 14. juna do 15. jula ove godine u Rusiji, u organizaciji Fudbalskog saveza Rusije i Međunarodne federacije fudbalskih asocijacija (FIFA).

Rusija je, kako je zvanično objavljeno, uložila više od 16,5 milijardi dolara za finansiranje velikih infrastrukturnih projekata u gradovima domaćinima tih manifestacija. Utakmice će igrati na stadionima u Kalinjingradu, Moskvi, Kazanju, Nižnji Novgorodu, Rostovu

na Donu, Samari, St. Petersburgu, Volgogradu, Saransku, Sočiju i Ekaterinburge.

Na ovogodišnjem Svjetskom prvenstvu učestvuju trideset i dvije fudbalske ekipe, raspoređene u osam grupa sa po četiri ekipe:

- Grupa A: Rusija; Saudijska Arabija; Egipat; Urugvaj.
- Grupa B: Portugal; Španija; Maroko; Iran.
- Grupa C: Francuska; Australija; Peru; Danska.
- Grupa D: Argentina; Hrvatska; Island; Nigerija.
- Grupa E: Brazil; Švajcarska; Kostarika; Srbija.
- Grupa F: Nemačka; Meksiko; Švedska; Južna Koreja.
- Grupa G: Belgija; Panama; Tunis; Engleska.
- Grupa H: Poljska; Senegal; Kolumbija; Japan.

Od Glazgova
do Urugvaja

Prije svjetskih prvenstava u fudbalu postojala su brojna druga međunarodna takmičenja. Prva međunarodna utakmica imala je prijateljski karakter, a odigrana je u Glazgovu 1872. godine između domaćina Škotske i Engleske. Prva takmičarska međunarodna utakmica igrana je 1884, kada su se u Belfastu susrele Irska i Škotska na prvom izdanju *British Championshipa*. U tom razdoblju fudbal se veoma rijetko igrao izvan Velike Britanije i Irske.

Fudbal je postao demonstracioni sport na Olimpijskim igrama 1900. i 1904. godine (medalje nisu dodjeljivane). Na Olimpijskim igrama 1908. godine fudbal je službeno priznat kao dio programa. Fudbal na olimpijskim igrama tada je organizovao Fudbalski savez Engleske, a nastup je bio dozvoljen samo amaterima. Velika Britanija, koju je tada predstavljala Fudbalska reprezentacija Engleske, osvojila je titulu olimpijskih pobjednika 1908, a zatim ga odbranila 1912. na sljedećim Olimpijskim igrama.

FIFA je 1914. godine priznala Olimpijske igre kao *amatersko svjetsko prvenstvo u fudbalu* i prihvatila se organizacije prvog interkontinentalnog takmičenja. Na Olimpijskim igrama 1920. u belgijskom Antverpenu takmičila se i Fudbalska reprezentacija Egipta uz trinaest evropskih reprezentacija. Zlatnu medalju osvojio je domaćin Fudbalska reprezentacija Belgije.

Poslije toga osvaja titule na Olimpijskim igrama 1924. i 1928. Nakon Olimpijskih igara 1928. godine, FIFA je konačno odlučila da organizuje vlastito fudbalsko takmičenje nezavisno od Olimpijskih igara - proglasila je Urugvaj domaćinom prvog svjetskoga prvenstva.

Grupa A:
1. kolo:

Moskva, Lužnjiki - 14. jun (17.00):
 Rusija - Saudijska Arabija
 Jekaterinburg - 15. jun (14.00):
 Egipat - Urugvaj

2. kolo:

Sankt Peterburg - 19. jun (20.00):
 Rusija - Egipat
 Rostov - 20. jun (17.00):
 Urugvaj - Saudijska Arabija

3. kolo:

Samara - 25. jun (16.00): Urugvaj - Rusija
 Volgograd - 25. jun (16.00):
 Saudijska Arabija - Egipat

Grupa B:
1. kolo:

Sankt Peterburg - 15. jun (17.00):
 Maroko - Iran
 Soči - 15. jun (20.00): Portugal - Španija

2. kolo:

Moskva, Lužnjiki - 20. jun (14.00):
 Portugal - Maroko
 Kazanj - 20. jun (20.00): Iran - Španija

3. kolo:

Saransk - 25. jun (20.00): Iran - Portugal
 Kalinjingrad - 25. jun (20.00):
 Španija - Maroko

Grupa C:
1. kolo:

Kazan - 16. jun (12.00):
 Francuska - Australija
 Saransk - 16. jun (18.00): Peru - Danska

2. kolo:

Jekaterinburg - 21. jun (14.00):
 Francuska - Peru
 Samara - 21. jun (17.00):
 Danska - Australija

3. kolo:

Moskva, Lužnjiki - 26. jun (16.00):
 Danska - Francuska
 Soči - 26. jun (16.00): Australija - Peru

Grupa D:
1. kolo:

Moskva, Otkritje Arena - 16. jun (15.00):
 Argentina - Island
 Kalinjingrad - 16. jun (21.00):
 Hrvatska - Nigerija

2. kolo:

Nižnji Novgorod - 21. jun (20.00):
 Argentina - Hrvatska
 Volgograd - 21. jun (17.00):
 Island - Nigerija

3. kolo:

Sankt Peterburg - 26. jun (20.00):
 Nigerija - Argentina
 Rostov - 26. jun (20.00): Island - Hrvatska

Grupa E:
1. kolo:

Samara - 17. jun (14.00):
 Kostarika - Srbija
 Rostov - 17. jun (20.00):
 Brazil - Švajcarska

2. kolo:

Sankt Peterburg - 22. jun (14.00):
 Brazil - Kostarika
 Kalinjingrad - 22. jun (20.00):
 Srbija - Švajcarska

3. kolo:

Moskva, Otkritje arena - 27. jun (20.00):
 Srbija - Brazil
 Nižnji Novgorod - 27. jun (20.00):
 Švajcarska - Kostarika

Grupa F:
1. kolo:

Moskva, Lužnjiki - 17. jun (17.00):
 Nemačka - Meksiko
 Nižnji Novgorod - 18. jun (14.00):
 Švedska - Južna Koreja

2. kolo:

Soči - 23. jun (17.00):
 Nemačka - Švedska
 Rostov - 23. jun (20.00):
 Južna Koreja - Meksiko

3. kolo:

Kazan - 27. jun (16.00):
 Južna Koreja - Nemačka
 Jekaterinburg - 27. jun (16.00):
 Meksiko - Švedska

Grupa G:
1. kolo:

Soči - 18. jun (17.00): Belgija - Panama
 Volgograd - 18. jun (20.00):
 Tunis - Engleska

2. kolo:

Moskva, Otkritje arena - 23. jun (14.00):
 Belgija - Tunis
 Nižnji Novgorod - 24. jun (14.00):
 Engleska - Panama

3. kolo:

Kalinjingrad - 28. jun (20.00):
 Engleska - Belgija
 Saransk - 28. jun (20.00):
 Panama - Tunis

Grupa H:
1. kolo:

Moskva, Otkritje arena - 19. jun (14.00):
 Poljska - Senegal
 Saransk - 19. jun (17.00):
 Kolumbija - Japan

2. kolo:

Jekaterinburg - 24. jun (17.00):
 Japan - Senegal
 Kazanj - 24. jun (20.00):
 Poljska - Kolumbija

3. kolo:

Volgograd - 28. jun (16.00):
 Japan - Poljska
 Samara - 28. jun (16.00):
 Senegal - Kolumbija

(Nastavlja se)

 Pripremio: **Veseljko KOPRIVICA**

Mnogi se iznenade kada saznaju da, u stvari, studirate pravo, a ne geografiju ili istoriju. Otkud ideja da pravite karte?

Tačno je da mnoge to iznenađuje, možda zato što za pravnike važi stereotip da nemaju drugih interesovanja sem obimnih knjiga iz struke. To nije nimalo tačno i Pravni fakultet u Beogradu je prepun ljudi raznih interesovanja i hobija, a mnogi od njih prate stranicu i gotovo svakodnevno imaju samo reči hvala za moj rad, a često se desi i da moje kolege budu zaslužne za ideju neke buduće karte. Ideja ka pravljenju karti se postepeno razvila jer sam bio nezadovoljan, i sada sam ponekad, kako su obrađene istorijske, geografske i druge teme koje se tiču Srbije i okolnih država preko karti. Takvo stanje popravljam koliko sam vremenski u mogućnosti.

Koliko dugo postoji Kartografija? Da li ste očekivali da će stranica postati ovako popularna kada ste je napravili?

Kartografija postoji već skoro dve godine i na njoj nisu oduvek bile moje karte, jer na početku nisam pravio svoje karte već sam pisao i delio tuđe, najviše one koje nemaju veze sa Balkanom. To se postepeno menjalo sa napredovanjem mog rada u kompjuterskim programima, tako da već odavno dominiraju karte čiji sam ja autor. Nisam očekivao da će *Kartografija* doći do, za sada za takvu temu impozantnog broja od 27 hiljada pratilaca, očekivao sam najviše 5-10 hiljada na početku. Koliko ja znam moja stranica je najveća tog tipa na Balkanu i jedna od najvećih u Evropi.

Koliko Vam je vremena potrebno da napravite kartu? Gdje nalazite podatke?

Vreme za pravljenje karti zaista ekstremno varira, neke karte šaljivog karaktera uradim za 10-15 minuta i desi se da takve karte izazovu veću pažnju i domet od mnogo ozbiljnih tema koje obradim i za koje uložim i više dana, pa i nedelja. Iskren

Kartografija, jedna od popularnijih stranica na društvenoj mreži Facebook, na duhovit, ali i edukativan način prikazuje razne društvene i istorijske fenomene. Njen autor, 21-godišnji Dušan Dačić, student je Pravnog fakulteta u Beogradu i za *Monitor* govori o svom hobijskom načinu kreativnog pratiocima predstavlja istoriju, geografiju i slične teme

da budem, nekad me to stvarno iznervira. Podatke nalazim najviše na internetu.

Prilično aktivno postavljate karte na svojoj stranici. Kako uspijevate da uskladite obaveze na fakultetu, a da pritom posvetite vrijeme ovom hobijskom?

Do sada je postojao neki relativan sklad u vremenu za učenje i rad na kartama, ali ne mogu da kažem da ispiti ne trpe. Pošto imam još dosta hobija koji zahtevaju prilično vremena, u poslednje vreme sve teže uspevam da uskladim te obaveze.

Dešavalo se da Vaše karte preuzimaju razni portali, pa i Jelen pivo za svoj marketing, a da pritom ne navedu izvor. Da li Vam to imponuje ili Vas, ipak, nervira?

U eri interneta i slobodnog korišćenja u nekomercijalne svrhe tuđih radova, nemam nikakav problem kada razni portali (is)koriste moje radove, a da pritom navedu izvor. Pošto imam prilično vernu publiku, kada se ne navede izvor karte, često

napravimo pravu pometnju na tim portalima, kakav je bio i slučaj sa reklamom *Jelen piva*.

Da li prodajete svoje karte? Jesu li ljudi zainteresovani da ih kupe?

Karte ne prodajem sem ako mi se neko ne javi sa željom da kupi. Nadam se da će se to uskoro promeniti da ne bi toliko trud ostao samo na tome da će sve to narod pozlatiti. To su zaista ljudi raznih profila, karte mogu da obrade teme koje zaista mogu da pokriju svačije interesovanje.

Na koje karte ste najponosniji?

Od velikog broja karti koje sam napravio, najponosniji bih bio, ako ćemo to tako nazvati, na karte svih prestonica srpskih država, karti vezova narodnih nošnji, karta toponima u epskim pesmama, Genocidom nad Srbima, Romima i Jevrejima za vreme Drugog svetskog rata, karta velikana srpske književnosti, na seriji od četiri karte najlepših dela srpskog slikarstva i kartama oba Balkanska rata.

Miljana DAŠIĆ